

AGUSTOS 1995, SAYI 31

30.000 TL (KDV dahil)

KERVAN

DÜNDEN GÜNE GÜNDEN YARINA

PİRİM HACI BEKTAŞ VELİ

Arzulayıp sana geldim
Pirim Hacı Bektaş Veli
Eşiğine yüzüm sürdüm
Pirim Hacı Bektaş Veli

Güvercin donunda oturur
Taşlar şehadet getirir
Ümle çiğleri pişirir
Pirim Hacı Bektaş Veli

Bahçede gördüm gülünü
Erenler sürdü demini
İmam Rıza'nın torunu
Pirim Hacı Bektaş Veli

Balım Sultan er kocağı
Keser kılınca bıçağı
Oldur erenler çiçeği
Pirim Hacı Bektaş Veli

Pir elinden dolu içtim
Erenler demine düştüm
Ak cennetli gördüm coştum
Pirim Hacı Bektaş Veli

Kırkbudak'ta şema yandı
Abdalları sema döndü
Dolusundan içen kana
Pirim Hacı Bektaş Veli

Pir Sultan'im gördüm Veli
Geçmem ben şunlardan hali
Doksan bin Horasan'ın
Pirim Hacı Bektaş Veli

HACI BEKTAŞ VELİ ANMA TÖRENLERİ ÖZEL SAYISI

İzmir Anadolu Yardımlaşma Derneği Başkanı Hakkı Tekin:

Alevilik Kişilerin Tekelinde Değildir

Temsilciler meclisi böyle karar almaya devam ederse bu meclisin kimse üzerinde hükmü olmayacaktır.

Tabana kendini kabul ettiremeyen bir kurum görev yapamaz.

Temsilciler meclisi değildir.

Sosyalizmi savunurken, ırkçılığı savunmamalıyız. Gerçek sosyalistlerin üzerinde durduğu İNSAN olmalı.

Hacı Bektaş Veli Şenliklerine katılıyorsak yasaklar kaldırılmalı, herkes onuruyla konuşsun orada. Basının en önemli görevi eleştirmektir. Yayın organlarına baskı olmamalı.

Geçen sene ben S.Ö. ve M.D. ile görüşmemde "Alevilik, iki kişinin tekelinde değildir. Bu kadar kişi karar çıkaramaz" dedim. Hamzababa'da da tekrarladım bunu. Mersin'de İzzettin Doğan'a "sen demokrasi ve laikliğe karşısın, yani ne diyelim, 'yaşasın şeriat' mı diyelim?" Senin çıkıp da Alevi toplumunun onuruyla oynamaya hakkın yok. Tabanı yüzde 5'i bile oluşturmaya-yan çoğunluğun adına kalkıp konuşamaz" dedim. Bu görüşlerim hâlâ bakidir.

Onlar temsilciler meclisi diye gizli kararlar alıyorlar, bu bizi bağlamaz.

Geçen gün Hamzababa'da Ali Rıza Tekin ile Selahattin Özel arasında "yöresel demekler eritilmeli" diye bir konuşma geçiyor. Bu ne demektir?

Soruyorum, *Kervan*'ın çıkarılması- nın nedeni ne ise açıklasınlar. Aleviliğin mücadelesi yasakların kalkması yönünde olmalıdır. Bir kişi böyle çıkarılıyorsa, bu yasakların güçlenebilmesi için destektir. Böyle şeyler yaparlarsa ben de şubeler açarım. Alevi toplumu demokratik bir toplumdur. Böyle bir karar anti-demokratiktir. Alevi toplumu buna düşecek bir toplum değildir. Temsilciler meclisi böyle karar almaya devam ederse bu meclisin kimse üzerinde hükmü olmayacaktır. Tabana kendini kabul ettiremeyen bir kurum görev yapamaz. Burada bir toplantı örgütleyeceğiz, orada kurul oluşturulacak, o kurulun önünde sekreteryanın görevlerini soracağım. Sorunları, sıkıntıları taban yaşıyor. Kararları taban vermelidir. ●

HÜNKAR EFENDİM

Hünkar efendimin hak-i payine
Yüzüm yoldan süre geldim ya Ali
Ab-ı zemzem evliyanın suyuna
Tez kavuştur biz ednayı ya Ali

Horasan'dan kalktı Urum'a geldi
Nice gerçekleri aşkına saldı
Mucizat gösterip işaret kıldı
Gevher madenin gülüsün Ali

Hacı Bektaş konmuş Çağlözü'ne
Şunca gerçekler de düşmüş peşine
Tez kavuştur muhabbetin tozuna
Cefalı dostun telisin ya Ali

Beli dedik Hacı Bektaş Veli'ye
Yüz sürenler mahrum kalmaz Ali'ye
Sorun on sekiz bin gizli veliye
İsmi dillerde söylenir ya Ali

İsmi vacip vasfın gelmez kaleme
Cümle mümin müslim durmuş selama
Sürün dostu on sekiz bin aleme
Şefaati madenin nurusun ya Ali

Sarı Sultan Kızıl Deli geldiler
Des-i daman edip yüzler sürdüler
Arayuban künyesini sordular
Sırr-ı sırollahsın merdan ya Ali

Kul Himmet'im hu der irfanı söyle
Yezidi bıraktın böyle bir halde
Lütf-i kereminden bir ihsan eyle
Koyma bizi müşkil halde ya Ali

ALEV YAYINLARI'NDAN KERVAN OKURLARINA

Değerli okurlar,

Aşağıdaki kitapları, % 30 indirimli fiyattan ve ödemeli olarak adresimizden temin edebilirsiniz. Çok sayıda kitabı taksitle satın almak isterseniz, bize başvurun, görüşelim, durumunuza uygun bir ödeme planı belirleyelim. En iyi dileklerimizle.

KÜLTÜR DİZİNİ

OKUNACAK EN BÜYÜK KİTAP İNSANDIR - R.Yürükoğlu.....	350.000 TL.
ALEVİLİK, İNANÇ, KÜLTÜR, SİYASET TARİHİ ve ULULARI - İsmail Kaygusuz.....	300.000 TL.
NAZIM'IN ÇİLESİ - Radi Fiş.....	300.000 TL.
SİVAS KATLIAMI VE ŞERİAT - Lütfi Kaleli.....	3.Basım Çıkacak.
ALEVİ-BEKTAŞI FIKRALARI - Battal Pehlivan.....	150.000 TL.
ALEVİLERDE HALK MAHKEMELERİ - Av. İsmail Metin (1.cilt).....	150.000 TL.
ALEVİLERDE HALK MAHKEMELERİ - Av. İsmail Metin (2.Cilt).....	200.000 TL.
ALEVİ SÜNNİ İNANCINDAN MEVLANA YUNUS VE HACI BEKTAŞ GERÇEĞİ - Lütfi Kaleli.....	200.000 TL.
ANADOLU'DA ALEVİLİK - Battal Pehlivan.....	150.000 TL.
PİR SULTAN ABDAL (RESİMLİ 1.Hamur) - Battal Pehlivan.....	500.000 TL.
DEĞİRMENİN BENDİNE - Arif Sağ'la sohbet.....	150.000 TL.

EDEBİYAT DİZİNİ

İSTANBUL HEMŞERİLERİ - İsmail Bilen.....	100.000 TL.
UMUT ÇİÇEĞİ - Hasan Kıyafet.....	100.000 TL.
KOMÜNİST İMAM - Hasan Kıyafet.....	200.000 TL.
METAL İŞ KOLUNDA SENDİKAL BİRLİK SORUNU VE TÜRK METAL'DE BİRLİK - Ali Babaishak-Mercan Köklü.....	50.000 TL.
ROMANYADA KARŞI DEVRİM - Mercan Köklü.....	100.000 TL.
FAŞİZM VE BURJUVA DEMOKRASİSİ - R.Yürükoğlu.....	250.000 TL.
TKP 8.KONGRE BELGELERİ.....	50.000 TL.
TKP PROGRAM.....	30.000 TL.
DR.BEDİR AYDEMİR YAŞAMI VE GÖRÜŞLERİ.....	250.000 TL.
SOSYALİZMİN ÇÖZÜLÜŞÜ ÜZERİNE ÜÇ MAKALE - R.Yürükoğlu.....	100.000 TL.

ŞİİR

KIVILCIM YAĞMURU - Abidin Aydın (Şiir).....	60.000 TL.
ÇORUMLU HALK OZANLARI - Hüseyin Çırakman (Antoloji).....	200.000 TL.

ALEV YAYINLARI

Fikriye Kaya, Posta çeki hesap No: 650143, Piyerloti Cad., 17/4 Çemberlitaş - İSTANBUL TEL-FAX: 0212-516 84 64

11. Abdal Musa Anma Törenleri'nde sahte Alevi siyasetçilerin oyunlarını ayaklarına dolayalım

Kapitalist güçler yeni oyunlar hazırlıyor. Alevi insanlarına Alevi partisi kurdurup, yine bizi kıyımlara sürüklemek istiyorlar. Amaçları bizi birbirimize kırdırmak. Sakın oyuna gelmeyelim. Biz yanmanın yakılmanın, biz asmanın asılmanın, biz ölmenin öldürülmenin sevdalısı değiliz. Biz hakkın, doğrunun, insanlığın sevdalısıyız.

PİRİM HACI BEKTAŞ VELİ DEĞİL Mİ

Horasan'dan Rum'a zuhur eyleyen
Pirim Hacı Bektaş Veli değil mi
Binip cansız duvarları yürüten
Pirim Hacı Bektaş Veli değil mi

Doksan altı bin Horasan pirleri
Elli yedi bin Rum erenleri
Cümlesinin sertifikası serveri
Pirim Hacı Bektaş Veli değil mi

Balım Sultan arkadaşı yoldaşı
Kızıl Deli Sultan'durur hem eşi
Abdal Musa Sultan dersin ne kişi
Pirim Hacı Bektaş Veli değil mi

B eşyıldır Abdal Musa'ya gidiyorum ve bu sene karşılaştığım rezalet gibisi ile daha karşılaşmamıştım.

Sanatçılar sahnede program yaparken bir gürültü yükseldi. Kafamı yukarı kaldırdığımda, koskocaman bir helikopter gördüm ve bu sırada kendisini Alevi lideri konumuna sokan biri binlerce insana nutuk atıyordu. Aradan yarım saat geçmeden helikopterin sahibinin kim olduğu anlaşıldı. Kalabalık yarılacak İbrahim Polat, İzzettin Doğan ve yardımcılarını, akılları sıra, korumaya alıyorlardı. Onlar kürsüye yaklaştıklarında Selahattin Özel halkı kandırmaya çalışıyordu. İzzettin Doğan kürsüye gelmişti ki, Selahattin Özel'le İzzettin Doğan ve korumaları arasında bir gerginlik başladı. Kendilerini Alevi halkının liderleri konumuna sokan, sermaye içerisinde fazla gelişmiş bu insanlar, birbirlerini itip kakıyorlardı. Binlerce insanın önünde kendilerini daha da komik duruma düşürdüler.

Alevi halkı bu insanları çok iyi tanıyordu. Mecliste koltuk kavgası yapan düzenbazlardan

hiçbir farkı yok bunların, diyordu. Yüzyıllardır haksızlığa uğrayan Aleviler neden haksızlığa uğradılar? Onların suçu sadece yetmiş üç millete bir nazarla bakması mıydı? Ya da En-el-Hak demeleri miydi? Değildi. Ortada bir oyun dönüyordu. Kapitalist güçler insanların uyanmasını istemiyorlar. O yüzden her türlü ajanları, adamları aracılığıyla sindirme işinin öteki ucunu da kullanmayı ihmal etmiyorlar. Artık insanlar birşeylerin farkına vardılar, "Bozuk düzende sağlam çark olmaz" dediler.

Kapitalist güçler yeni oyunlar hazırlıyor. Alevi insanlarına Alevi partisi kurdurup, yine bizi kıyımlara sürüklemek istiyorlar. Amaçları bizi birbirimize sürüklemek. Sakın oyuna gelmeyelim. Biz yanmanın yakılmanın, biz asmanın asılmanın, biz ölmenin öldürülmenin sevdalısı değiliz. Biz hakkın, doğrunun, insanlığın sevdalısıyız. Biz sadece hakkımızı istiyoruz, fazlasını değil. Ve bu hak güççden doğar canlar. Gelin biz bir güç doğuralım, adına da birlik diyelim.

Kaplan Baba

KERVAN

■ Aylık dergi. ■ Sahibi: Genel Ajans Ltd. Şti. adına İsmail Yıldırım ■ Sorumlu yazı işleri müdürü: Semih İra ■ Merkez yönetim bürosu: Piyerloti Cad. No:17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel:0212-516 84 64 ■ Temsilcilikler: Esenyurt: Kazım Apıkgöz, Fatih Mah. Suyoluüstü Yaprak Sok. No:8 ■ Gaziosmanpaşa: Ayhan Yöle, Zübeyde Hanım Mah. Sultan İşhanı, No:4/2, Dörtöyol Tel:0212-536 96 01 ■ Halkalı: Eyüp Barışık, Kuruçesme Cad. Çiçek Sok. No:19/A Hasanoglanderesi-Altuşehir ■ Kartal: Niyazi Şahin, Hamam Sok. İdeal İşmerkezi, No:4/4 Tel:0216-353 57 25 ■ Okmeydanı: Neşe Çolakoglu, Piyalepaşa Mah. Piyalepaşa Cad. No:148 Kat:2 Tel:0212-250 9338 ■ Unkapanı: Ali Haydar Göğercin, İ.M.Ç. 6. Blok, No: 6610 ■ Tuzla: Ahmet Karataş, Yayla Mah. Hatboyu Cad. Yıldız Sok. No:6 ■ Adana: Ali Güneşer, PTT Evleri, 1233/6 Sok. No:26, Yüreğir Tel:0322-329 61 02 ■ Adiyaman-Gölbaşı: Niyazi Arslan, Asfalt Cad. Tam Elektronik, No:84/6, Gölbaşı ■ Antakya: Alaeddin Baklaci, Meydan Mah. Anneplik Cad. B.Leyla Pasajı No:26/2 Tel:0326-213 65 82 ■ Bolu: Nazım Güvenç, Aktaş Mah. Taşhancılar Sok. No:12 Tel:0374-215 55 62 ■ Bursa: Ender Can Genç, Çakır Hamam Temiz Cad. Sütmen İşhanı, No:39/3 Tel:0224-223 76 56 ■ Eskişehir: Nurettin Çahıkuşu, Büyükdere Mah. Kaplan Sok. No:69 ■ Erzurum: Özgür İhtiyar, Cami-i Şerif Mah. Sivas Cad. 24300 Refahiye ■ Gaziantep: Hüseyin Keskin, Seferpaşa Mah. Çamurcu Sok. No:45 27400 Şahinbey ■ İzmir: Emin İra, 440. Sok. No:7/5 Konak ■ İzmit: Muradiye Yılmaz, Fethiye Cad. Sabri Ekmen Sok. No:10/4 Tel:0262-331 15 23 ■ Malatya: Şevket Coşkun, Derme İlkokulu Yanı Derme Sok. No:10 ■ Manisa: Rıza Hoşgökşen, Akgedik Köyü Tel:0236-246 92 43 ■ Salihli: Tacettin Demir, Seyrantepe Mah. İnönü Cad. No:93 ■ Turgutlu: Akın Karayigit, Altay Mah. Akgün Sok. No:6 ■ Zile: Sadık Çıkrıkcıoğlu, Uzun Çarşı, Galeri Sok. No:6 ■ Zonguldak: Ali Arı, Tel: 0372-323 33 37 ■ Avrupa Genel Temsilcilik: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere. ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: ■ Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, Neuhoof Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 85757 Karlsfeld. ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Avustralya: Adnan Öz, P.O.Box 647 Auburn 2144 NSW ■ Avustralya-Mildura: Feyzullah Karakurt, P.O. Box 302, Merbin 3505 Mildura ■ Avustralya-Sydney: Haydar Kervankıran, 37 Frances St. Lidcombe, NSW Sydney ■ Hollanda: Namık Arıker, R.Steiner Str. 94, 2037 GD, Haarlem ■ Rusya: Yevgeni Paşintsev, 29-2-215 General Belov St. Moscow 115563 ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: İlcak ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme/kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez.

■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 300 000TL, İngiltere: 17 Sterlin, Almanya: 80 DM, Fransa: 200 FF, Hollanda: 60 HFL, İsviçre 65 SFr, Amerika 53 \$, Avustralya: 53 \$. ■ Havaleler: Fikriye Kaya, Posta Çeki Hesap No:650143

KERVAN'IN İÇİNDEN

- 4 **ALEVİLİK İSLAMIN İÇİNDEDİR**
Başyazarımız Rıza Yürükoğlu'nun Aktüel söyleşisinden bir bölüm.
- 6 **SİZ KİMİN SİYASETİNİ YAPIYORSUNUZ**
Genel Yayın Yönetmenimiz İsmail Yıldırım Alevi Temsilciler Meclisi'ndeki çirkinlikleri sergiliyor.
- 9 **İŞÇİ SINIFI İLE ALEVİLİK İÇİÇEDİR**
Kervan söyleşisi: Hacı Bektaş Veli Kültür ve Tanıtma derneği Buca şube başkanı Abdullah Eninanç.
- 11 **YILANIN BAŞI EZİLMELİDİR**
Sabri Yücel
- 14 **SAİD EMRE, HACI BEKTAŞ VELİ'NİN MAKALATI VE MATERYALİZM**
İsmail Kaygusuz
- 16 **VAHDETNAME**
Edip Harabi

Araştırmacı Nejat Birdoğan bir süre önce Aleviliğin "İslam dışı" olduğunu ileri sürdü. Hem bu konuda sizin görüşlerinizi almak isteriz, hem de çeşitli başka siyasal konularda sorularımız olacak.

Bu konuyla ilgili söyleyeceklerimi söyleyeyim, sonra başka yönleri geçebiliriz. Önce tartışmanın gidişi ve ana fikirleri üzerinde bir iki şey söyleyeyim.

Nejat Birdoğan'ın yazdıklarını, ona verilen yanıtları okuyunca, o tartışmada herşey birbirine karıştırılmış gibi geldi bana. Bir kez Birdoğan, "Alevilik İslam dışıdır, İslamdan öncedir" derken, mistisizm ile İslam mistisizmi ve onun da bir kolu olan Aleviliği karıştırıyor. İkincisi, Aleviliği İslamın içinde kabul etmeyi (ki, tüm Aleviler bunu böyle kabul ediyor) takiiyeye bağlıyor. Bu da son derece sakıncalı bir argüman. Üçüncüsü, tüm bunları söylüyor, ama hiçbir kanıt getirmiyor, "kanıtları ileride yayınlayacağım" diyor. Bu tutum da konunun ciddiyetine uymuyor.

Fuat Bozkurt'un söyledikleri de çok ilginç. "Bilimsel bakımdan karşı çıkacaklar, bu savların yanlış olduğunu ispat etmek zorundadırlar" diyor. Bir kez, o savların yazarı kanıt getirmiyor ki, karşısında ispat zorunluluğu doğsun. Ama asıl önemli olan, bu konu çoktan kanıtlanmış bir konudur.

Bir de, Fuat Bozkurt'un çok ilginç bir mantığı var. Aleviliğin İslam dışı oluşuna kanıt olarak, Alevilerin karşılarının argümanlarına sığınıyor. Sünni devlet ve ideoloji, Osmanlı'dan bu yana zaten Aleviliği İslam içinde kabul etmedi, Ebu Suud'un fetvaları buna örnektir diyor. Aleviliği, ona karşı olan bir devletin, egemen gücün bağnazlığıyla, zalimliğiyle, haksızlığıyla tanımlayamazsınız. Bozkurt'un yaptığı, karşıdaki gücün Aleviliği tanımlayışını doğru kabul etmek. Bu, metod açısın-

dan da son derece yanlış bir şey.

Sonra, Bozkurt da aynı şeyi söylüyor. "İslamdaki inançların birçoğunun İslam dışı olduğunu herkes biliyor ama kimse tartışmıyor" diyor. O da aynı takiiye noktasına geliyor. Yani, cesur olan bir tek bu insanlar var! Oysa, İslam'da da, Alevilikte de, tüm dinlerde de, kökeni başka yerlerde olan çok fikir vardır. Özellikle dinler bilimsel bir problematik sahibi olmadığından, dinler tarihine baktığımızda, hepsinin hepsinden çok şey almış olduğunu görürüz. Fikirler öylesine içiçe geçmiş ki, ne nereden gelmiş seçebilmek bile artık son derece güçtür. Bunların bazılarını örnek gösterip, Alevilik İslam dışıdır demek çok yanlış olur. İslam da Yahudilikten ya da Hristiyanlıktan çok şey almıştır. O zaman, İslam'ın kendisi İslam dışıdır mı diyeceğiz?

Özetle, çok tutarsız bir açınımı var bu tartışmanın. Tartışmanın özünü ilgili söyleyeceklerime gelirim, burada 8 noktaya değineceğim.

1. Mistisizm, İslam'dan en az 1000 yıl önce ortaya çıkıyor. Dolayısıyla, hem İslam'dan öncedir, hem de İslam'ın dışındadır. Mistisizmin özü, insanın kendisini pisliklerden arındırarak, giderek daha temiz insan olarak, öteki dünyanın bilgilerine sahip olabileceğine inanmaktır.

2. İslam'ın yayıldığı bölgelerde

ALEVİLİK

Başyazarımız *Rıza Yürükoğlu*'nun, Aralık 1994 tarihli 44. sayımızda yayınladığımız, haftalık Aktüel dergisinin sorularına verdiği yanıtlardan bazılarını, Hacı Bektaş Veli'yi Anma Törenleri nedeniyle, bir kez daha yayınlamayı görev biliyoruz

yoğun olarak varolan mistikler, asıl olarak kılıç zoruyla İslam'ı kabul ediyorlar. Kabul edince de, İslam'ın içindeki büyük muhalefet kolu olan Şii'liğin şemsiyesi altına giriyorlar. Böylece, İslam mistisizmi doğuyor. İslam mistisizmi, İslam düşüncesinin mistisizm ile birleşerek yarattığı bir din felsefesidir. Bu din felsefesinin İslam içindeki somut işlevi, İslam'ın içinde yeşerme nedeni. Sünni İslam'ın yasakladığı felsefi ve teolojik bilgiyi edime-nin, çeşitli felsefi soruların yanıtlarını aramanın ve zorba yönetimlere karşı halkı savunmanın yolu olmasıdır.

3. Türklere gelirse, Türklere arasında önceleri Budizm, kökü Brahmanizm'e dayanan Şamanizm, Hristiyanlık (ki, daha 4.yüzyılda Türkler arasında oldukça yaygın), Judaizm derece derece yaygın. İslam Hazar'ın kuzey ve doğusuna kılıçla geldiği zaman Türkler büyük bir direniş gösteriyorlar. O zaman 'Türkîş' devleti var. Arap-İslam ordularıyla Türkler arasında, 7.yüzyılın sonlarında, 20 yıl savaş sürüyor. Tarihin gördüğü

büyük terörlerden biri. Öyle ki, Arap-İslam ordusu 5 km'lik bir yolun iki yanına Türk kafaları diziyor. Böyle bir mücadele sonunda Türkîş devleti dağılıyor. Türkler, bir yanda Çin, öte yanda Arap-İslam orduları arasında sıkışıyor ve Türkler açısından tarihin ne yöne gideceği, değineceğim dördüncü madde ile belirleniyor.

4. Türkler dağılıp iki büyük güç karşı karşıya gelince, 751 yılında Çin ile Arap-İslam orduları savaşa giriyor. Hangi taraf kazansa, Türkler o uygarlı-

ğın izinden hiç olmazsa belli bir süre gitmek zorunda kalacaklar. Bu savaşta Çin yeniliyor. Çin yenilince Türk boyları öbekler halinde İslam'ı kabul etmeye başlıyorlar. O tarihe kadar direnmişler, savaşmışlar, aşağı yukarı 70-80 yıl sorun çözülmemiş. Türkler, asıl olarak 751 savaşından sonra İslam'ı kabul ediyorlar. Önce Horasan'a, oradan Anadolu'ya kadar devam edecek göçler de o tarihten sonra başlıyor.

İslam'ı 'bu' kabul ediş sürecine baktığımız zaman da, Türk egemen ailelerinin çoğunluğunun Sünni İslam'ı kabul ederken, halkın, özellikle göçerlerin Şii İslam altındaki mistisizmi yeğlediklerini görüyoruz.

5. Bu süreç içinde, 12 imamlardan bazıları ve onların çocukları, özellikle Zeynel Abidin soyu Horasan'da Türklerin arasında sığınıyorlar. Hallacı Mansur, ki İslam mistisizminin en büyük varlığıdır, 9.yüzyılda Çin'e kadar gidiyor ve o bölgelerdeki Türkleri İslam mistisizmine kazandırıyor. Türkler arasında çalışma yapıyor. Alevi deyimi de zaten ilk kez 10.yüzyıl kayıtlarında bulunuyor. İsmail Kaygusuz'un Kervan'da (sayı 45) yayınlanan bir araştırmasına göre, Abu Dulaf adlı bir seyyahı, Samanoğulları 941-2 yıllarında Çin'e gönderiyor. Bu kişi bir seyahatname yazıyor ve o seyahatnamede, Doğu Türkistan'ın Bagraç Türkleri arasında Aleviliğin varlığını belirtiyor. Türklerin, Ali'yi, "gökten inip tekrar göğe giden" diye tanımladıklarını söylüyor. Abu Dulaf, seyahatnamesinde Alevileri de tasvir ediyor: Sakallarını kesmiş, aşağı sarkık pos bıyıklı adamlar! ... Dolayısıyla, Alevi deyiminin 10.yüzyıldan bu yana kullanıldığını, hem de Hz. Ali'yle bağlı olarak kullanıldığını görüyoruz. Aynı kayıt, Minorski'nin araştırmalarında var zaten. Belki bu tarihin öncesi de vardır, ama bugüne kadarki araştırmalar bu tarihe kadar uzanıyor.

6. Türklerin Anadolu'da noktalanmış göçü yüzlerce yıl sürüyor. Bu göç döneminde Türkler arasında çeşitli Şii mistik akımları yayılıyor. (Bunlar arasında iki tane en güçlüsü var. Biri, 12 İmamcı mistisizm, ötekisi, İsmaili mistisizmi.) Alevilik, Türkler arasındaki tüm İslam mistisizmi akımlarının

HACI BEKTAŞ VELİ'Yİ GÖRDÜM

Dün gece seyrimde batın yüzünde
Hünkar Hacı Bektaş Veli'yi gördüm
Elifi taç başında nikab yüzünde
Aslı imam nesli Ali'yi gördüm

Geçti seccadeye oturdu kendi
Cemal-i nurundan چراغ uyardı
İşaret eyledi sakiler sundu
Bize Hak'dan gelen doluyu gördüm

İçtim ol doludan aklım yitirdim
Çıkardım benliğim ikrar getirdim
Menzil gösterdiler geçtim oturdum
Tiğ-i bend bağlanmış belimi gördüm

Mürşid eteğinden tutmuşum destim
Bu idi muradım iriştî kastım
Bilmem sarhoş muyum neyim ben mestim
Erenlerin verdiği dilimi gördüm

Kalender Abdal'ım koymuşum seri
Kurban ettim canım gördüm didarı
Erenler serveri gerçekler eri
Maksudum olan İmam Ali'yi gördüm

İSLAMIN İÇİNDEDİR

genel gender adı oluyor.

7. Babai ayaklanmalarının ardından Bektaşilik ortaya çıkıyor ve tüm öteki Alevi kollarını içine alıyor. O tarihten itibaren, Aleviliğin tarihsel temsilcisi oluyor. Ondan bu yana da, kullandığımız ad Alevi-Bektaşilik olarak geliyor.

8. Bir sonuç söylemek gerekirse, Alevilik, İslamın Şii görüşlerinin batınilikle yoğrulmasıyla ortaya çıkmış, asıl olarak Bektaşilik tarafından temsil edilen, İmam Cafer mezhebine bağlı bir mistik düşünce ve inanç sistemidir. İslam'ın tasavvufi bir yorumudur. Aleviliğin İslam dışı olduğunu ben de kesinlikle reddediyorum.

Kuşkusuz bu soru size defalarca sorulmuştur. Bundan sonra da, karşılaştığınız sorular arasında yer alacak. Dinsel bir akımla siyasal bir akımı, yani sosyalist düşünceyi bağdaştıran bir fikir üretiyorsunuz ve bunu temsil ediyorsunuz. Bunu hangi nedenlere dayandırıyorsunuz, yani işçi-Alevi sentezinin gerekçeleri nelerdir?

Bir yanlış anlama olabilir diye düzeltiyim. Dinsel bir akımla siyasal bir akımı birleştirmek gibi bir amacımız yok. Öyle birşey değil. Buna biraz sonra döneyim. Şimdi unutmadan söyleyeyim ki, Alevilik, evet, İslam içinde gelişmiş bir tasavvuf akımıdır, ama orada bırakmak ve onu yalnızca bir din diye almak eksik olur. Tartışmanın uzatılması gerekir.

Marks'ın da, Engels'in de söyledikleri gibi, aşağı yukarı her ülkede bir egemen sınıfların dini vardır, hele ki herşeyin din olduğu tarihlerde, bir de halkın kendi yaşam biçiminden, yaşam koşullarından çıkardığı ve egemenlere karşı mücadelesinde kullandığı, yine mecburen dinsel görüşleri vardır. Buna da halk dini diyor. Bu halk dinleri, hepsi de, şu ya da bu derecede, içlerinde materyalist bir öz taşıyor, "komünistik" tohumlar taşıyor. Alevilik, bunlar arasında belki de en gelişmiş düşüncelerden biridir. Alevilikte güçlü bir materyalist öz var ve o nedenle eskimiyor, o nedenle her çağlardan bu yana gücünden birşey yitirmeden geliyor.

Zaman zaman şöyle sorular da geliyor: Mistik bir düşünce içinde materyalizm nasıl olabilir? Oysa, dünya tarihine baktığımız zaman, kapitalizmin ortaya çıkış yüzyıllarına kadar tüm düşünce akımları dinsel ve mitolojik sistemler içinde geliyor. İlk çağlardaki Yunan mitolojisine baktığımız zaman, hepsi tanrılarla anlatılan hikayelerin içinde o materyalizm. O tarihlerde dinin dışında başka bir üstyapı sistemine olanak yok. Dolayısıyla, materyalizmi de çağlar boyu taşıyıp getirmiş olan, o idealist düşüncelerdir, o mistik-dinsel düşüncelerdir. Alevilik de aynı biçimde gelmiştir.

Marksizmin de birdenbire ortaya çıktığını söylemek materyalizme ters

olur. Taa Yunan'dan beri, "bir nehirde iki kez yıkanılmaz" diyerek gelen bir materyalizm var. Bu materyalizm, bilimlerin gelişmesi oranında, bilimmezlerin azalması oranında, dünyayı daha iyi açıklayabilir bir biçime gire gire bugüne kadar geliyor. Sosyalizmin de tarihi Marks'tan çok eskidir. Üretim güçlerinin gelişmesi, Marks gibi insanların ortaya çıkabilmesinin altyapısını yaratınca, o ütöpik sosyalizm, o dinler, mitolojiler tarafından taşınan sosyalizm, bilimsel sosyalizm haline geliyor.

Bu anlamda, Aleviliğe "din" deyip bırakmak, onu eksik tanımlamak olur.

Asıl sorunuza dönersek, bir dinle bir siyasal akımı birleştirmek gibi bir amacımız yok. Konunun siyasal yönünde ikili bir düşüncemiz var.

Birincisi, hem dünya çapında, hem Türkiye'de komünistler olarak, insan faktörünü çok ihmal ettik. Marks ihmal etmiş demiyorum, ama Marks'ı okumayan komünistler olarak bizler bununla ilgilenmedik. Dolayısıyla, insan unsuru, herşeyin insan için yapıldığı, onun mutluluğu için olacağı fikri geriye kaydı. Kendimiz için güttüğümüz amaç, bu zaatlardan kendimizi arındır-

maktır. Alevilikteki insan unsuru, insana verilen değer ve onun kültürü büyük zenginlik. Bu anlayışları kendi düşüncemize katabilirsek, gerçekten eksik kalmış bir yönü tamamlanmış oluruz. Marksizm'de eksik olmayan, ama yeterince ortaya çıkartılmamış ve dünya komünist partilerindeneyinde de iyice ufalanmış yönü ortaya çıkarabiliriz.

Tutumumuzun, yine kendimizi ilgilendiren bir yönü daha var. Bugüne dek Türkiye'de sol hareket aslında hep "Fransızca konuştu". Hep dışarının kavramlarıyla devrimcilik yaptı. Kendi tarihini analiz etmedi. Kendi tarihinde, kendi insanının geçmişinde dayanması gereken, rahatlıkla dayanabileceği, dayanmaktan gurur duyabileceği şeyler olduğunu farketmedi. Bir Şeyh Bedreddin'i insanlarımız yeterince bilmiyorlar. Ki o Bedreddin, Marks'tan kaç yüzyıl önce yaşamış, ama yaklaşık aynı yapıda bir toplum önerebilmiş bir büyük insan. Kendi açımızdan amacımız, Alevilikten öğrenmek, komünist çalışmaların eksik bıraktığı yönü tamamlamak.

Alevilik açısından düşüncemiz de şöyledir: Alevilik, evet, son derece evrensel noktalara varmış bir düşünce-

dir. "Okunacak en büyük kitap insan-dır" diyebilmek, eskimemektir. Ancak, Aleviliğin tarihsel amaçları, ki "komünistik" tohumlar taşıyan yönler dediğimiz bunlardır, (örneğin ortakçılık, paylaşımcılık, demokrasi, kadın hakları, kula kulluğa karşı olmak, sosyal adalet), bugünün dünyasında istekle çözülebilecek konular değildir. Bugünün dünyasının işleyişini bilmeyi gerektiriyor. Fabrikalar nasıl çalışıyor, işçiler neden işçi, patronlar neden patron, teknoloji ne getiriyor, ne istiyor, daha binlerce soru yanıt istiyor. Her gelen yeni teknik, nasıl bir üretim ilişkisi yaratıyor? Yani ancak bugünün gerçekleriyle donanmış bir biçimde, Aleviliğin de, komünistlerin de ortak tarihsel amaçları olan amaçları gerçekleştirebiliriz. Bu noktada da işte, Aleviliğin, hem Marksizm'e, hem işçi sınıfına büyük gereksinimi var.

İki yönden gereksinimi var: Birincisi, tarihsel amaçlarını günümüz koşullarında yerine getirebilmesi için. İkincisi, Türkiye'nin somutunda ortaya çıkmakta olan büyük tehlikelere karşı.

Özetle, biz Alevilikten öğrenmek zorundayız. Elimizden geldikçe yıllardır öğrenmeye çalışıyoruz. Çok yararını gördüğümüzü söyleyebilirim. İkincisi, Alevilik de, tarihteki onurlu rolünü bugün de oynamak istiyorsa, işçi sınıfına yaklaşmak, işçi sınıfıyla dost olmak, onunla dayanışmak zorundadır.

Yine bu temel çıkış noktalarınızdan bakarak, başka bazı İslami düşünceleri, akımları bu sentez içinde nasıl eriteceksiniz ya da onlara ne tür çağrılarda bulunacaksınız? Örneğin, Sünnilik ya da başka akımlar buna kızmayacak mı, siz Alevileri gözetiyorsunuz demeyecek mi?

Aleviliğin yarattığı dünya görüşlerini, Aleviliğin yarattığı kültürü, Aleviliğin yarattığı ahlak felsefesini övmenin kimseyi kızdırmaması gerekir. Örneğin, Hristiyan etiği, dünyanın en güçlü etiğidir (sonradan ne hallere düşmüş, o ayrı bir sorun). Bunu söylemenin, nasıl başka inanç sahiplerini kızdırmaması gerekirse, bu da böyle birşey.

Öte yanda, bugün ve yarın, işçiyle Alevi en yakın dost olmalıdır demek Sünni insanı yine kızdırmaz. Kızdırmaması gerekir. Çünkü neye karşı dost olacaklar? Siyasallaşmış İslam'a karşı. Halkımızın Sünni kesiminin çok büyük çoğunluğu da siyasallaşmış İslam'a karşıdır. DYP'nin, SHP'nin, ANAP'ın, DSP'nin aldığı oylar, büyük oranda, siyasallaşmış İslam'a karşı olan Sünni insanların oylarıdır, yalnızca Alevilerin değil.

Türkiye'ye baktığımızda, bugün giderek şiddetli bir tehlike, kara bir tehlike haline gelen şeriata karşı, siyasallaşmış İslam'a karşı olan Sünnilerin, Alevilerin, işçilerin, Kürtlerin, Türklerin, herkesin biraraya gelmesi zorunludur. Bu düzeyde bir ayrımı yoktur. ●

HACI BEKTAŞ VELİ KENDİDİR

Hayali gönlümde yadigar kalan
Hünkar Hacı Bektaş Ali kendidir
Darı çec'üstünde namazın kılan
Hünkar Hacı Bektaş Veli kendidir

Ali'nin işleri daim sır ile
Kisvetini kırmızıdan örünen
Nar içinde Cebrail'e görünen
Hünkar Hacı Bektaş Ali kendidir

Arslan olup yol üstünde oturan
Selman idi ona nergis getiren
Kendi cenazesin kendi götüren
Hünkar Hacı Bektaş Ali kendidir

Musa kahramanı Dev'e gönderen
Münkirin gözüne perde indiren
Doksan bin küffarı dine döndüren
Hünkar Hacı Bektaş Veli kendidir

Yerlerin göklerin binasının düzen
Ak üstüne kara yazılar yazan
Engür şerbetini Kırklar'a ezen
Hünkar Hacı Bektaş Ali kendidir

Kul Hasan'ım var mı sözümde yalan
Münkirin gönlünü gümana salan
Doksan günlük yolu kuşlukta alan
Hünkar Hacı Bektaş Veli kendidir

SİZ KİMİN SİYASETİNİ

Yayın Yönetmenimiz *İsmail Yıldırım*'ın Haziran başında toplanan "Temsilciler Meclisi"nde sahnelenen çirkinlikleri sergilediği ve Alevi toplumunu, "Alevi Partisi" hainliğini tezgahlamaya çalışanların oyunlarına karşı uyardığı, 49. sayımızda yayınladığımız, yazısını bir kez daha yayınlıyoruz.

Son yıllarda Alevi toplumunda yaşanan hareketlilik Alevi toplumu ve emek-demokrasi cephesi için sevindiricidir. Alevi toplumunun demokratik haklarını elde etme, toplumun en geniş demokrasi güçleriyle birlikte hareket etme sürecidir.

Bu sürecin nasıl işleyeceği, oluşan örgütlerin yapısı, niteliği ve diğer demokrasi güçlerine yaklaşımları kendini ortaya koyar.

Alevilik tarihine ve öğretisinin özüne uygun örgütlenmelidir

Aleviliği, Anadolu'da devrimci mücadele tarihimiz, öğrenip yararlanmamız gereken bir kültürel zenginlik olarak belirleyen hareketimiz, dergimiz *Kervan*, Alevi toplumunun örgütlenmesine, demokratik hak alma mücadelesine destekte bulunmayı, öteki görevlerinin yanında bir görev olarak önüne koymuştur.

İşçi sınıfı mücadelesini ve ideolojisini başa alan hareketimiz, Alevi toplumunun örgütlenme ve hak alma mücadelesi sürecinde, Aleviliğin, tarihteki devrimci mücadele çizgisini izleyen, öğretisinin özüne denk düşen emek yanlısı, ilerici bir anlayış ve yapılanmayla örgütlenebilmesi için bir çalışma ortaya koymuştur.

Hareketimiz, asıl tarihsel-toplumsal önderlik görevinin yanısıra, işçi sınıfı bilinç ve terbiyesiyle, 8 yıldır içinde aktif yer aldığımız ve doğrularımıza denk düşen bu çalışmada, yaklaşık 4-5 yıldır çeşitli Alevi örgütleriyle, yerine göre bazı örgütsel görevler alarak birlikte oldu. Merkezileşme, merkezi örgütleri kurmaya gidiş sürecinde Alevi demekleriyle dayanışma içinde, içiçe olduk. Etkinliklerine katıldık, birlikte etkinlikler düzenledik, merkezi toplantılarda birlikte yer aldık, birçok bildiri, deklarasyon, birlik, protesto vb'nin altına birlikte imza attık. Bu süreçte kimliğimizi, düşünce ve beklentilerimizi hiç kimseden saklamadık.

KERVAN Temsilciler Meclisi'nin kurucu üyesidir

Ekim 1994 Şahkulu toplantısında kurucu üyesi olduğumuz "Alevi-Bektaş

gelmemiştir.

3-4 Haziran toplantısında divandan bu durumu sorduğunda, *Selahattin Özel*, "Türkiye Komünist Partisi'nin yayın organı olduğu gerekçesiyle *Kervan* dergisinin Alevi-Bektaş Temsilciler Meclisi'nden çıkarıldığını" gerekçe gösterdi. "Bir de, son zamanlardaki tavırları ve politikaları nedeniyle..." diye ilave etti.

Bu, Temsilciler Meclisi'ni güdü-münde tutmak isteyen, Alevi toplumunun başına büyük belalar açma yolunda ilerleyen bilinçli bir tasfiyecilik ekibin, yönetim klüğünün çirkin tavrıdır. Bu, demokratik fikir oluşturma mekanizmasını reddeden, kendi yanlışlarına karşı çıkarak hazmedemeyen, üstten dayatma-

Temsilciler Meclisi Girişimcileri'nin kuruluş bildirisine imzamız geçmiştir. 9 aydır yapılan toplantılarının hepsinde *Kervan*'ı temsilen bulundum.

Ancak, 3-4 Haziran'da Hacıbektaş'ta yapılan son Temsilciler Meclisi toplantısının ilk günü oturumunun başlarında *Kervan*'ın Meclis'ten "çıkarıldığını" öğrendim.

Son meclis toplantısında tasfiyecilik, bölücü anlayışları teşhir etme, yanlışlıkları ortaya koyma fırsatı, demokratik söz hakkı bize verilmediği için, konuyu kamuoyuna götürmek, *Kervan* sayfalarında ele almak durumunda kaldık. Kişiliklerle uğraşmayacağız. Örgüt yıkıcılığı, bölücülük gibi bir amacımız da hiç olmadı. Ancak, Alevi kamuoyunu son gelişmelerden haberdar etmenin, çeşitli zararlı girişimlere karşı onu bu platformdan uyarmanın bir zorunluluk haline geldiği açıktır.

Bu Sol'u tasfiye girişimidir

Alevi-Bektaş Temsilciler Meclisi, yönetim kurulunun üyelere yolladığı yazılı çağrılarla toplanır. Böyle olduğu halde, ilginçtir, 18 Mart İstanbul ve 3-4 Haziran Hacıbektaş toplantıları için kurucu üye *KERVAN*'a bir davetiye

ci, meclis üyelerini ve Alevi toplumunu sürü yerine koyan bir anlayışın ürünüdür. Belki kimileri için "siyasi ikbal" kapısını açacak ama toplumu bölecek olan, bu özelliğiyle Alevi toplumuna yönelmiş HAİN BİR TUZAK olan Alevi Partisi girişiminin ürünüdür.

Şimdi, neden ve nasıl böyle olduklarına bakalım. Önce Alevi-Bektaş Temsilciler Meclisi'ni bağlayan belgelere göz atalım.

Temsilciler Meclisi Tüzüğü'nün 2-a) bendi (Temsilciler Meclisi oluşumu ve üye olma koşulları) şöyle diyor:

"a- Temsilciler Meclisi, tüzük ve programını onaylayan, Alevi-Bektaş örgütlenmesini parti siyasetlerinin, her türlü kişi ve gurup çıkarının üstünde değerlendiren, Alevi-Bektaş örgütlerinin tek örgüt çatısı altında birleşmesinden yana, niyet ve tavır belirleyen kişi, örgüt ve basın-yayın kuruluşlarının tümüne açıktır."

Tüzüğün yaptırımlarla ilgili 9.maddesinde ise şöyle diyor:

"Temsilciler Meclisi'nin, Genel Yönetim Kurulu'nun ve Yürütme Kurulu'nun karar ve uygulamalarına Meclis'e üye kişi ve tüzel kişiler uymak zorundadır. Bu kararlara uymayan kişi ve tüzel kişiler uyarılır. Tutumlarında ısrarlı olan üyelerin durumu Meclis Genel Kurulu'nda görüşülür ve haksızlığı belirlenen üyenin Meclis

üyeliği düşürülür."

Kervan dergisi, Temsilciler Meclisi'ne yanlışlıkla girmemiştir. Kurucu üyesidir. *Kervan*'ın Alevilik konusundaki çalışması, yayın çizgisi, Alevi toplumunun büyük ve merkezi örgütlerde birliğinden, Dergah-Dede-Cem zincirinin yeniden kurulmasından yana tavrı da bellidir. Üye olurken de kimsenin itirazı olmamıştır.

Meclis'in tüzüğünü çiğnediniz

Meclis tüzüğüne dayalı olarak söyleyeceğimiz şudur:

1. Meclis'in Yönetim Kurulu'nun, Yürütme Kurulu'nun uymadığı, kararları olmamıştır, olmuşsa belirtilsin. (Hiçbir toplantıda bu belirtilmedi.)

2. Bu konuyla ilgili Meclis oturumlarında (ya da dışında) sözlü/yazılı herhangi bir uyarı almadık. Varsa buyrun kamuoyuna açıklayın. (Bu da yapılmadı.)

3. Böyle bir konu, şimdiye dek hiçbir meclis genel kurulunda görüşülmedi. Tüm Meclis üyeleri şahidimizdir ki, hiçbir Meclis Genel Kurulu'nda böyle bir oylama yapıldı. "*Kervan* dergisinin çıkartılması" kararı alınmadı.

O zaman, alındığı duyurulan bu "karar" Yönetim Kurulu'nun, veya Yürütme Kurulu'nun, ya da *Kervan* hareketini ve emekten yana görüşleri hazmedemeyen kimliği bilinmeyen birilerinin marifetidir. Nereden bakılırsa bakılsın, "el çabukluğu marifet"tir, köylü kumazlığı ile tezgahlanan bir oldu-bittir. Toplantıda "Meclis'in oyuyla bu kararın alındığını", üyelerin gözünün içine baka baka söylemek, yalancılık ve acizliktir.

Bu uygulamayla, herşeyden önce bir tüzük suçu işlenmiştir. *Kervan*'a haksızlık yapılmıştır. Bu bir tasfiyecilik girişimidir, deyim yerindeyse, yargısız infazdır. Öyle ki, Alevi-Bektaş Temsilciler Meclisi'nin iradesi her bir üyenin nezdinde çiğnenmiştir.

Tutumunuz Alevi terbiyesine de aykırıdır

Bu "karar", Alevi öğretilerine, Alevi terbiyesine de aykırıdır. Çünkü sahtekarca bir tutuma dayanmaktadır.

19 Mart Karacaahmet toplantısında Cemal Şener'in divana bir uyarısı olmuştu: "*Kervan* dergisi ve İsmail Yıldırım bu meclisin üyesi midir? Elli tane sol fraksiyon var, buraya yalnızca *Kervan*'ı alıp, diğerlerini dışarıda bırakmak doğru mudur?" Şener'in dünyayı kavrayışıyla doğru orantılı olan bu soruyu Meclis genel sekreteri Selahattin Özel, "Evet, *Kervan* dergisi ve İsmail Yıldırım bu meclisin üyesidir" diye yanıtlamıştı...

Dün öyle konuşup bugün böyle "karar" alanlar, getirdikleri gerekçelerle, toplumsal gelişmeye, işçi sınıfına, demokrasi inancına

YAPIYORSUNUZ?

ve bilime karşı olan mesafelerini de ortaya koymuş oluyorlar. “*Kervan* dergisinin Türkiye Komünist Partisi’nin yayın organı olması... ve bilhassa bu son zamanlardaki tavırları (*hangi tavırlar?*) nedeniyle.... üyelikten çıkarılması...” demek, bir Alevi ağzı mı, yoksa bir “yönetici” ağzı mı, burjuvazinin, devletin sınıfsal bakış açısı ve ifadesi mi? Ne demek istiyorsunuz, *Kervan* faşist ya da şeriatçı bir partinin yayın organı mı olsaydı?... Yeri geldi mi dilinizden ilericiliği, demokratiği hiç düşürmüyorsunuz...

Burada bir parantez açarak bir gelişkiyi, tutarsızlığı sergilemek istiyorum. “Biz hiçbir partinin adamı değiliz”, “hiçbir parti Alevilerin sorunlarına çare değildir” (burjuva partilerin çare olmadığı doğrudur) gibi serzenişlerinizle sık karşılaşıyoruz. *Kervan*’a takılan son tutumu akılda tutarak soruyorum: Şu an Meclis üyeleri arasında, herhangi bir partinin, ya da örneğin “Sivas’ta 37 canın yakılmasına göz yummuştur, suç ortağıdır” dediğiniz SHP’nin (şimdiki CHP’nin) hiç mi adamı yok? Yok diyemiyorsunuz. değil mi? O zaman, bu ne perhiz... Çünkü işinize öyle geliyor.

Hacıbektaş’ın CHP’li belediye başkanı Özçivan, rahatsızlık duyup, Temsilciler Meclisi’nden istifa etmek istediğinde paçalarının tutuştu, istifasına karşı çıktınız. İlkeli ve tutarlı tavrı mı bu? Yine, Özçivan’ın “*Kervan*’ı neden çıkarıyorsunuz, hadi diyelim ben de TKP’liyim, beni de meclisten çıkaracak mısınız” sorusuna NEDEN YANIT VEREMEDİNİZ?

“KERVAN TKP’nin organı” diyenler kimin organı?

“*Kervan*, Türkiye Komünist Partisi’nin yayın organı”ymış. Bu bakışla “bu kişi Türkiye’ye komünizm gelecek” korkusu arasındaki aynılık, Aleviler arasında az bulunur. Demek dün (öneğin Mart ayında) kimin kimden olduğunu. “hangi yayın organının hangi partinin bilmemesi olduğunu” bilmiyordunuz!..

Açık, dürüst, yiğit değilsiniz. Daha önce bu “öcü örgüt”le şöyle ya da böyle bir ilişkiniz olmadı mı? Bu “öcü” derginin sayfalarında sizlerin röportaj ve demeçleri yayınlanmadı mı? *Kervan*’ın başlattığı Şeyh Bedreddin’e Anıt-Mezar Yaptırma Kampanyası’nda komite yöneticiliği yapmadınız mı? Başyazarımız R.Yürükoğlu’nu, birçok Alevi demeği (Turgut Öker’in başkanlığındaki Hamburg derneği 2 kere) konuşmacı olarak çağırmadı mı? Komünistlerin katkısından, varlığından toplum zarar mı gördü? Hayır. Aranızdan bazı yazar ve yöneticiler, Londra’daki etkinliklerde konuşma yapmış, R.Yürükoğlu’nun evinde misafir kalmış ve hatta ona “Yoldaş” diye hitap etmemişler midir? Kendinize reva gördüğünüz şimdiki tutum “ayıptır,

zulümdür, günahtır!”

Biz kendimizi dostlardan ve dost bildiğimiz kesimlerden saklamadık. Talibinden Dedesine, yöneticisine kadar, sorulduğunda, “biz sosyalistiz, komünistiz, yolumuz işçi sınıfının devrimci yoludur, ama Alevilik konusunda şunu şunu söylüyoruz, böyle inanıyoruz, aktif olarak da mücadelede varız” dedik! Hem de sizin “Türkiye solu Aleviliği anlamıyor, sahip çıkmıyor, bizi gerici-dinci olarak değerlendiriyor” dediğiniz dönemde yaptık bunu. Çoğu “Alevi” yazar ve yöneticiden daha ileride tutum belirleyen, inançlı emekçi Alevi tabanla da sorunumuz olmadı...

Siz ise bir yandan yukarıdaki gerekçeyi öne sürüyor, bir yandan da “burada siyaset yapılmaz” gibi sahte saptamalarla gerçek yüzünüzü sergiliyorsunuz. Özünde bal gibi de siyaset yapıyorsunuz. Hadi biz komünistiz ve işçi sınıfının siyasetini yapıyoruz. Ya siz? Siz kimin siyasetini yapıyorsunuz?

Başyazarımız Rıza Yürükoğlu, Temsilciler Meclisi’nin güdümcü şahsiyetlerini de anlatan bir yazısında şöyle söylemişti:

“Bugün Alevi toplumu içinde, konu siyaset oldu mu, tercihi olmayan bir kul var mıdır? Herkes ya bir partiyi benimser, ya bir partiyi destekler. İşin en ilginç ve ayıltıcı yanı da, bize bu eleştiriyi yöneltenlerin, siyaset alanında en koyu angaje kişiler oluşudur. Oyun şimdi daha iyi ortaya çıkmıyor mu? Hangi partiden olursan ol, hakkındır, ama komünist olamazsın! Neden? Çünkü, çünküsü yok! Oldu mu şimdi, neredede kaldı demokrasi? Şu ya da bu partidensiniz diye, biz size bugüne dek birşey söyledik mi?

“Bizler doğrularımızı ve inançlarımızı hiç gizlemeden ortadayız. İkranımıza zerre bir toz kondurmadan ortadayız. Aleviliği, gönülden seviyoruz ve daha iyi günlere ulaşması için elimizden geleni yapıyoruz. Ya bize bu eleştiriyi yöneltebilenlere ne demeli? Onlar, Aleviliklerini savunarak değil, ikranlarını bozarak devrimci harekete gittiler ve yıllarca Aleviliklerini, ağızlarına bile alamadılar. Şimdi devrimci hareketin

önü bir dönem için kapanınca, bu kez de o kimliklerini, atarak Aleviliklerini hatırladılar. Yani bir kez daha ikrar bozdular. Kimlerdir Aleviliği kullananlar, siz misiniz, komünistler mi? Yol uzun bir yol, toplum herkesi tek tek tanıyacak, kimsenin merakı olmasın.” (*Kervan*, Ekim 1994)

Biz komünistiz, Aleviliği seviyor, haklarını savunuyoruz

Biz bir Alevi örgütü değiliz. Bizim tarihsel-toplumsal misyonumuz *tek devrimci sınıf* olan işçi sınıfının geleceğiyle ilgilidir. Öte yandan Aleviliği gönülden seviyoruz ve Alevi toplumu için de çalışıyoruz. Ve bugüne kadarki tutumumuzla gösterdik ki, herhangi bir Alevi örgütünün alternatifi/muhalefeti *değildir*. Onlarla bir rekabet içinde olmadık, olmayacağız. Ama Aleviliğe, onun geleceğine zarar veren öneri ve tutumlara, karşı Alevi toplumunu uyarmak da görevimizdir.

Siz, işte bundan korkuyorsunuz. Topluma doğruları yine anlatıp zararlı girişimlerin önünü keseceğizden korkuyorsunuz. Alevi-Bektaşî Temsilciler Meclisi’nde ve toplum nezdinde görüşlerimiz ağırlık taşıyor da, onun için korkuyorsunuz.

Bugüne dek Alevilik konusunda yazdıklarımıza ve yaptıklarımıza bir kez daha değinelim de, yazdıklarımızı ve yaptıklarımızı yapamayanlar, sallantılı, kararsız, tutarsız ve pazarlıkçı olanlar utansın.

Dört yıl boyunca *Kervan*’ın öne çıkarttığı görüşlerden belli başlıları şunlardır:

- Zorunlu din dersleri kaldırılmalı.
- Tekke ve zaviyeler yasası kaldırılmalı. Hacı Bektaş Veli Dergahı müze konumundan kurtarılmalı. Alevilik üzerindeki tüm baskı, yasaklamalar kaldırılmalı ve iftiralar cezai yaptırıma tabi tutulsun.
- Cem ve kültür evleri açılmalıdır.
- Devlet-din ve eğitim-din birliği kaldırılmalı, isteyen dinsel çevre, belli

koşullara uyarak kendi okullarını açabilmelidir.

- Devletin ne resmi, ne de gayriresmi dini olmamalıdır. Her türlü dinsel inanç özgürlüğü getirilmeli, ancak laik devletin gereği olarak anti-din ve ateist düşünce özgürlüğü de sağlanmalıdır.

- Devlet hiçbir dinsel çevreye kaynak aktarmamalı, bunlar inananların kendi olanaklarıyla sağlanmalıdır.

- Alevilerin cenazelerini kendi törelerine göre kaldırılmalarının önündeki tüm baskı ve engeller kaldırılmalıdır.

Alevilik sorunu temel insan hakları ve demokrasi sorunudur

Laik bir devlet ve Alevi toplumu için öne sürdüğümüz bu istemlerin yanısıra, toplumu sık sık uyardığımız bazı konular şunlar olmuştur:

- Türkiye’de Alevilik diye koca bir demokratik sorun vardır. Bu sorun için örgütlenilmeli, mücadele edilmeli, haklar elde edilmelidir. Ama toplumun diğer *laik-demokrat, emekçi kesimlerinden soyutlanılmamalı*, aynı demokrasi cephesinde yer alınmalıdır.

- Alevi dernekleri, vb. merkezi yapılar yararlıdır. Bununla birlikte, Alevi toplumunu özülle, Hacı Bektaş düşüncesiyle uygun bir zeminde geliştirebilecek, danışma nitelikli bir kurum oluşturulmalıdır. Bu kurulda herbiri bir ocağı temsilen gelen 12 Dede, Bektaşîliğin düşünsel temelini hakıyla bilen bilim adamları, Alevi özünü dinsel çarpıtmaya boğmadan yaymakta olan ünlü halk ozanları, Hacı Bektaş soyu Çelebilerin başıyla birlikte yer almalıdır. Bu kurul düşünsel ve örgütsel konularda topluma raporlar, öneriler sunmalıdır.

- Alevi toplumunun karşı karşıya olduğu sorunlarla savaşmak işçi sınıfının temel görevlerindendir. Alevilik sorunu bir din sorunu değil, *temel insan hakları ve demokrasi sorunudur*.

Sürecin başlarında İzzettin Doğan’ın ve *Cem* çevresinin Alevi toplumunda, yönetici/yazar kesiminde belli etkisi vardı. “Tanınmış” Alevi yazarlar vb. bu etki altında o gün Diyanet’ten pay istiyorlardı. Bu kesimin o gün de bugün de yapmak istedikleri bellidir.

- Aleviliği Sünni İslama, dine, devlete yamamak, milliyetçilik zehriyle kirlilemek... Diyanet’ten pay ve paye almak... Giderek Aleviliğin “asimilasyonunu” tamamlamak...

Bu gibi dayatmalara karşı *Kervan* (*Kavga*) kararlı bir mücadele verdi. “Diyanet kaldırılmalı” doğrusunu, net ve kesin koyarak, toplumun önemli kesimini bu belaya karşı uyandırdı.

İşçi sınıfı, Kürt halkı ve Alevi toplumunun kurtuluşu birlikte mücadeleden geçer

Devlet ve çeşitli güçler Aleviliği Kürt sorununa karşı kullanmak, Kürtleri ve Alevileri birbirine düşman etmek istediler. Buna karşı *Kervan* milliyetçilik zehrinin üzerine “73 milleti bir nazarda göreceksin” anlayışıyla gitti. İşçilerin birliğini ve halkların kardeşliğini savundu. Bunu hanginiz kararlı ve içten haykırdınız? Nerede?

Bugün Türkiye işçi sınıfı, Kürt halkı ve Alevi toplumu üzerindeki baskıların kaynağı bir değil mi? Bunların kurtu-

luşları, mücadele birliğinden geçmiyor mu? Bunlar neden Temsilciler Meclisi'nde söylenmiyor, neden açıkça dile getirilmiyor? Kişisel "sağduyunuz"(!) bunları söylememenizi mi gerektiriyor? Alevi sağduyusu, hoşgörüsü ve kavga kararlılığı, ezilenden, haklıdan, mazlumdun yana olmayı ve zalimin önünde dimdik durmayı gerektirmiyor mu?

Gördüğünüz gibi, demokrasi güçlerini aldatamıyorsunuz. Devleti de aldatamazsınız. Olsa olsa kendinizi kandırır ve sizi izleyen topluma zaman kaybettirirsiniz. Devletin "sağduyusu" egemen sınıfın çıkarlarına uygun önlem ve teminatları oluşturmayı emrediyor. Bunca baskı, bunca zulüm bundan değil mi?

Biz, Aleviliği ilgilendiren her konuda, net ve somut öneriler getirdik. Aleviliğe *çıkarıcı yaklaşmadık*, Aleviliği *kullanmadık*. Ne dedik? *Öğretisinin özüne ve tarihine sadık kalacaksa Alevilik emek cephesinde yer almalıdır* dedik. Hak elde etmenin ve Aleviliğin özündeki idealere uygun davranmanın başka cephesi, başka seçeneği yoktur.

Aynı zamanda bir inanç birliği olduğundan, *Aleviliğin Dergah-Dede-Cem eksenindeki örgütlenmesinin önemini vurguladık*, Dedelere sahip çıktık. Bu, bizden önce sizlere düşmez miydi? Neden söylemediniz? *Neden hâlâ söyleyemiyorsunuz?*

Çünkü, Aleviliğin temel değerlerine, kurumlarına *inkarçı* yaklaşıyorsunuz. Aleviliği kullanıyorsunuz.

Alevi Partisi hain bir tuzaktır

Siz, Alevi-Bektaşî Temsilciler Meclisi ile neyi-kimi dışlamak istiyorsunuz? Ne için istiyorsunuz?

Biz söyleyelim: Belli bir klik (tüm Meclis üyelerini kastetmiyorum) hain planlar peşindedir. *Kervan*'ın Meclis üyeliğinden çıkarılması, işte böyle bir hain planın, entrikanın parçasıdır. Bu gidişten rahatsız olan meclis üyelerinin sayısı bir hayli fazladır.

Cesaretlendikçe açıkça söylüyorlar. Bunlar Alevi Partisi kurmak istiyorlar. "Aleviliğe hizmet"ten anladıkları budur.

Bölücü, devleti-şeriatı sevindirecek, bu ölçüde de hainlik olan Alevi Partisi planını, en baştan, ilkesel tutumla bir tek *Kervan* sergiledi, reddetti.

Kervan'ın "çıkartıldığı" son Hacıbektaş toplantısında en çok dayatılan da bu parti fikri oldu. (Aslında Hacıbektaş'tan önce Mersin'de, dar bir toplantıyla hazırlık yapmışlardı. Ama Temsilciler Meclisi, yine de bütünüyle bu hainliğe onay vermiş değildir. Huzursuzluk büyüktür. *Kervan*'a yapılan haksızlık huzursuzluğu daha da büyütecektir.)

Parti fikri hoş bir plan, parlamenter yaşam "renklidir". Örneğin, 1994 Ocak ayında yapıldığı gibi, Alevi toplumu adına CHP'yle (ve de RP dahil herkesle) pazarlık çağrıları yapılabilir. "Uzlaşma yolu açıktır."

Peki ama, bu noktada biri size sormayacak mı: "Alevi toplumunun yüzyıllardır verdiği can, kan bunun için miydi?" Toplum "yöneticisinden" bugün bunu mu bekliyor?

İstanbul'u, Ege'yi, Tokat'ı, Tunceli'yi, tüm toplumu bir tarayın. Sorun

bakalım, kim mezhep partisi istiyor mu? Şeriatçı partiyi kapatmanın mücadelesi verilirken ona meşruiyet kazandıracak bir Alevi partisini KİM istiyormuş?

Alevi toplumu sizden daha ilerisomut fikir sahibidir. O, mücadelede keskinleşmiş sezisiyle biliyor ki, **Alevi Partisi, toplumun likidasyonunda son halkadır**. Olayın medyanın ve devletin iştahını kabartan, Alevi partisi girişimine destek çıkarttıran yönü budur...

"*Kervan*'ın son zamanlardaki tavırları"(!) ne demek?

Bizim son tavrımız dedikleri şey *ülke ortamıdır*. Toplumsal çalkalanış ve siyasi gidiş, kendini belli eder şekilde değişiklikler arz ediyor. Bunu kimse görmezlikten gelemmez. Ülke ortamı Aleviler için de yol ayrımını getirmiş, seçenekler somutluk kazanmıştır. "Amalı fakatlı" gidiş çözüm değildir. Toplum bu davayı ya kazanacak, ya kaybedecektir.

Gazi direnişi, topluma (ve bize ve size) bu yol ayrımını göstermede yardımcı oldu. Ama görünen o ki, Gazi direnişinin sizlere yaşattığı "felaket" beyinlerinizi alabora etti. Galiba devletin, burjuvazinin tatlı-sert okşayışları, bazı "sağduyulu" yöneticiler üzerinde etkili oldu. Tam bir teslimiyet içine girdiniz.

Direnişi müthiş bir şokla duydunuz. Katliam yerine en geç gelen sizler olduğunuz gibi, en çabuk, en kısa zamanda terkeden de yine sizler oldunuz. Geldiğinizde teslimiyet önerdiniz. Katliamın sanığı egemen güçlerle aynı dili kullandınız: "Aranızda provokasyoncular, illegal örgütler, komünistler, PKK'lılar var, oyuna gelmeyin..." Dökülen kanları gözlerinizle gördünüz, ama dönüp barikatlardakilere "bitirin, eyvallah deyin" dediniz. Direniş durmayıp-devam edince, çareyi emniyet müdür yardımcılarının, valinin, pašalının, komiserlerin koynuna sığınmada buldunuz. "Vallahi biz yapmadık.

Bizim kusurumuz yok. Biz zaten sağduyulu, hoşgörülü bir toplumuz. Orada komünistler var, illegal örgütler, PKK var, herşeyi onlar yapıyor. Gelin bu barikatları birlikte kaldıralım" dediniz. Oturup pazarlıklar yaptınız. (Bu konuşmaların, bu pazarlıkların tanıkları var, tanıklığımız var.) Böylece Aleviliğe bir kurşun da siz sıkımsı oldunuz.

Sözünü ettiğimiz ihbarcıların, işbirlikçilerin önemli bir kısmı *Kervan*'ı, "son zamanlardaki tavrı" nedeniyle çıkarılanlar arasındadır, bu meclistedir. Onurlu, namuslu meclis üyeleri bundan rahatsızlık duymayacak mı?

Gazi geçti, ama Nurtepe'ye bakın. Habibler'e, Altın-tepe'ye, Zile'ye... bakın. Nesnel ortam, burjuvazinin derinleşerek ilerleyen krizi, daha güçlü barikatlar kurmamızı gerektirecektir. Yol yakinken "dönen dönsün"!

Sırada kimlerin tasfiyesi var?

Bu tutumunuzla şimdi hangi emek yanlısı kişi ve kurumlara saldıracaksınız? Meclis'ten çıkarmayı düşündüğünüz başkaları var mı? (3-4 *Haziran toplantısında Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin de meclisten çıkarılması önerisi* yapılmış, *hem de temsilciler meclisi genel sekreteri Selahattin Özel tarafından...*)

Pir Sultan Abdal Kültür Derneği, herşeye rağmen sol yapılı, emek güçlerine yakın bir Alevi örgütüdür. Bu derneği de tasfiyeye giriştiğinize bakılırsa çizginiz aşağı yukarı belli olmuştur: **Sol içerikli siyaset yapan, demokrasi güçleriyle bağlantılı kim varsa meclisten çıkarılmak isteniyor.**

Bu tutum anti-demokratiktir, Alevi toplumu nezdinde gayrimeşrudur. Toplumun verdiği mücadeleye büyük zarar verecektir.

Rivayet o ki, İzzettin Doğan ve Cem gurubu da meclisten çıkarılacakmış. İşte bunu anlamıyoruz. Çünkü siz bugüne kadar bu kesime karşı hiç

düzgün mücadele vermediniz ki. *Cem'e*, İ.Doğan'a baştan ilkesel, net tavır koyan, yalnızca *Kervan* oldu. Siz ise aslında bugün onların Meclis'te olmalarını hem de çok istersiniz. Çünkü bütün amacınız Meclis'i sol yapıdan arındırmak ve Alevi partisinin önünü açmaktır.

Alevi toplumunu sizlerin insafına terketmeyeceğiz

Tasfiyeci ekibin kararı, örgüt içi hukuksal, tüzüksel normlar bakımından geçersizdir, gayrimeşrudur. Örgütsel açıdan yıkıcı, bölücü, likide edicidir. Disiplin suçu işlenmiştir. Alevi terbiyesi açısından kaygı vericidir. Aleviliğin özü ve tarihi açısından hain bir planın parçasıdır.

Ancak bu kararın, son Meclis toplantısına katılan tüm üyelerin vicdanında sorgulanacağından kuşku duymuyoruz. Çünkü Meclis üyeleri sorumlu insanlardır.

Biz bir sınıf hareketiyiz, bir inanç örgütü değiliz. Alevilik dahil tüm toplumsal güçlerin ilişki ve işbirliğini geliştirmek, kimi çalışmalarımızı bu alanlara aktarmak, deneyim alışverişini güçlendirmek gibi bir görevimiz var. Alevilik konusunda kimseye yanlış adres göstermiyoruz.

Diğer yandan, Alevi Temsilciler Meclisi gibi bir örgütün yardımıyla varolmadık, oradan çıkarılmayla da varlığımız son bulmayacak. Alevilik alanındaki çalışmamızı, daha aktif, daha kararlı, daha militan bir çalışma olarak devam ettireceğiz.

Herşeye rağmen Alevi toplumunu sınıf düşmanına teslim ettirmeye yönelik her girişimin önüne dikileceğiz. Bu bağlamda, Alevi toplumuna şu net ve acil önerileri sunmayı kaçınılmaz bir görev biliyoruz:

"Alevi toplumunun kendi özüne uygun ve işçi sınıfı mücadelesine yararlı bir geleceği için;

"Daha kararlı, militan ve taraflı bir mücadele sürdürülmelidir.

"İşçi sınıfının mücadelesi ve çıkarıyla uyumlu (yol müsahipliği temelinde) bir mücadele hattı esas alınmalıdır.

"Aleviliği dine, devlete, milliyetçiliğe çekme ve işçi sınıfı mücadelesine karşı örgütlenme eğilimleri güçleniyor. Özellikle Kürt halkının mücadelesine karşı kulanma yönünde güçlü bir girişim vardır. Bu gelişmeye karşı mücadele günün ana görevleri arasındadır.

"İşçi sınıfının, Aleviliğin ve Kürt halkının birliğini savunan bir çizgi ısrarla izlenmelidir.

"Alevi partisi gibi toplumu bölen zararlı girişimlere karşı mücadele hızlandırılmalıdır.

"Laik-Demokratik Türkiye yaratma mücadelesinde Alevilerin daha açık ve kararlı bir yer tutmaları için çalışılmalıdır."

"Son zamanlardaki politika ve tavır"la, Alevi toplumunun sağcı ve gerici eğilimlere karşı, emek yanlısı, daha kararlı, daha tutarlı, militan bir mücadele çizgisi izlemesi yönündeki çağrımızın ve Alevi Partisi kurma hainliğine karşı aktif ve kesin karşı çıkışımızın kastedildiğini hemen anladık. ●

İşçi Sınıfı ile Alevilik İç içedir

Hacı Bektaş Veli Kültür ve Tanıtma Derneği
Buca Şube Başkanı
Abdullah Eninanç, 1958
Erzincan-Tercan
doğumlu olup, baba
ocağı olarak Tunceli-
Mazgirt'ten, Baba
Mansurlu, dede
soyundan gelmektedir.
1970 yılında İzmir'e
taşındı. Evli, iki çocuk
babası ve işçidir.

Alevi örgütlenmesi bildiğimiz gibi Alevi-Bektaşî Temsilciler Meclisi aracılığı ile belli bir yapılanma içine girdi. Alevi Bektaşî toplumunun bugün çözüme kavuşturulması gereken acil sorunları nelerdir? Bu temelde meclise düşen görevler nelerdir?

Alevi-Bektaşî toplumu asırlardan beri baskı altında, yasaklarla, soy kırımlarıyla, yaşayıp gelmiş. Bugün Alevi-Bektaşî kültürünün yaşatılması sorunuyla görevliyiz. Zaten Alevi örgütlenmesinin de temel nedeni budur.

Toplum kimliğinden asimile edilmek, yok edilmek istendi. Ama başarılamadı. Bundan sonra daha da sağlıklı yaşayabilmesi için Alevi örgütleri, Alevi-Bektaşî kültürünü daha çağdaş bir yapıyla geliştirmek için, araştırmacı-yazar, ozan ve aydınlarımızdan oluşturulacak bilimsel üniteler kurulmasına özel önem vermektedirler.

Şunu ilave etmek istiyorum: Şu ana kadar Aleviliği üç kelimeyle bitirmeye çalışan bir yapı vardı. "Eline beline diline sahip olmak". Elbetteki bu üç olgu Alevi toplumunda, insanı erdeme ulaştıran bir prensiptir. Fakat bunun anlamını daha detaylı almak gerekir. Sadece "Eline-beline-diline sahip ol" demekle Alevi olunmayacağını bilmemiz gerekir. Ayrıca eline, beline, diline sahip ol derken neyi kastediyor, bu temelde ele almak gerekir. Aleviliğin çağdaş bilime dayanan yapısının olduğunu unutmamak gerekiyor.

Alevi örgütlenmesinin dört-beş yıllık bir süreç içinde geldiği bir boyut var. Anadolu'da ortalıkta herkes Alevilikten konuşuyor. En azından, kendi mücadelesiyle bu serbestliğe kavuşmuştur. Ve bundan sonra da daha açık bir yapının oluşturulması için örgütlerimizin üzerine düşen görevleri yerine getireceğine inanıyorum.

Adaletçilik, paylaşımcılık, eşitlikçilik, demokrasiye inanç, bunlar Aleviliğin ilkeleri arasında sıralanabilir. Zaten

topluma, insanlığa gerekli olan da bunlardır. Bunlar da Alevi kültürüne mal olduğuna göre, bir cümleyle anlatmaya çalışırsak Alevilik çağdaş, demokratik bir yapıdır desek yanlış olmaz değil mi?

Tabii, başka birşey denemez.

Aleviliğin özüne uygun olabilmek için bu ilkeleri bugün de savunmak gerekmez mi? Ve asıl olarak bu ilkelerin yaşama geçirilmesinin uğraşısı içinde bulunmak gerekmez mi?

Elbette ki, bu ilkelerin daha sağlıklı bir şekilde yaşama geçirilebilmesi için bizlere düşen, daha da çok uğraşmak, daha da iyi bir çizgi izleyerek bunu sağlamak, yaşama aktarmaktır.

Alevi toplumunda şu anda bir yozlaşma görülmektedir. Yozlaşma derken yoz bir toplum demek istemiyorum. Kültüründen uzaklaştırılmış bir yapı. Yani asırlardan beri baskı altında olan insanlar topluluğu ile kültür arasında mesafe oluşmuştur. Sonuç insanların belirgin bir şekilde kültüründen uzaklaşma olgusunu getirmiştir.

Bugün yukarıda değindiğimiz ilkelerin hayata geçirilmesi için öncelikle Alevi önderlerinin, tüm toplumu içine alacak örgütsel yapıyı geliştirmeleri gerekir.

Alevi idealler, eşitlikçi, paylaşımcı, katılımcı bir dünyadan yana diyoruz. Bu nasıl olacak sizce?

Değerli dost elbetteki sorun buradadır. Türkiye'de emek ile sermayenin çatıştığı bir düzen var. Yani Türkiye'de bir egemen kesim, bir de ezilen kesimler var. Şimdi bu durumda Aleviliğin bu güzel ideallerini sadece Alevi kesim tek başına gerçekleştiremez. Hepimiz bunun bilincindeyiz.

Bakın Alevilikte toplumsal bir yaşam biçiminden bireysel yaşam biçimine bir zorlanmışlık vardır. Yalnız Alevilik değil, Türkiye'de yaşayan bütün etnik yapılar, bütün kültürler böyledir. Türkiye'deki bütün insanlar

böyledir. Dostluklar öldürülmüş, insanların birbirlerine karşı olan sadakatları öldürülmüş. Devletin siyaseti toplumu bu hale getirmiştir. Bugüne kadar devletin çatısında yeralan insanlar toplumların maneviyatlarını, din duygularını sömürerek gelip koltuklarına oturmuşlardır. Egemenliğini böyle sağlamışlar ve Aleviler de bu uygulamalardan nasibini almışlardır.

Bugün enflasyonun yüzde 170'lere varan bir gidişi var. Bu yapılar oldukça, insanlar geçim derdine düştükçe, mutlaka beraberinde bir takım sıkıntılar geliyor. Birbirlerini arayıp soramaz oluyorlar. İnanç ve kültür olgularını artık yaşayamıyorlar, topluluk oluşturmuyorlar.

Şimdi egemen ve ezilen sınıflar varoldukça kültürlerin yaşaması, toplulukların kendilerini idare etmeleri zorlaşıyor. İşte bugün Türkiye'de egemen sınıfın yaptığı, toplumsal yaşamı yokedip bireysel yaşamı önplana çıkararak, egemenliklerini ezilen sınıflar üzerinde daha pekiştirebilmek için, demin de bahsettiğimiz gibi insanların maneviyatlarını sömürerek, insanları birbirlerine karşıt bir konuma getirme çabasıdır. Hatta ezilen toplumları ezilen toplumlara ezdirmeye çalışan bir yapı vardır.

Türkiye'de eğer Aleviler olarak, işçiler olarak, köylüler olarak, küçük esnaflar olarak (bütün bunlar ezilen toplum katmanlarıdır), kim kendini nasıl hissediyorsa öylece yaşama hakkına sahip olmalı, birbirlerine saygı duyarak birlik beraberliklerini oluşturmalı. İşte bu birlik bozuk yapıyı yıkıp, yerine gerçek demokrasiyi hayata geçirdiğinde Alevi ilkelerindeki eşitlikçi, paylaşımcı öğeler, insan hak ve özgürlükleri yaşama geçmiş olacak. Bugün Aleviliğin ilkelerini yaşama geçirmek sadece Alevi toplumunun kendi içinde bu ilkeleri yaşama geçirmesi demek değildir. Bu yetmez. Çünkü başımızda bozuk bir düzen var. Her şeyden önce ekonomik olarak seni sıkıştırıyor. Ekonomik olarak sıkıştığın zaman da

Alevi partisi kurulması ile mezhep ayrıcalığı yaratılmış olur ki, bu da Aleviliğin kabul etmediği bir olgudur. Bu, Aleviliğe de, tüm Türkiye toplumuna da zarar veren çok tehlikeli oyundur.

sağlıklı bir örgütlenme yapısını gerçekleştirecek ayakta tutman kolay olmuyor. Tek başına da olmuyor.

Anlattıklarınızdan çıkıyor ki, Alevi toplumunda özünde yeralan ideallerin yaşama geçirilebilmesi için, bugün toplumun emekçi- demokrat kesimleriyle birlikte hareket etmenin zorunluluğu kaçınılmazdır. Yani işçi sınıfıyla Alevi toplumunun demokrasi mücadelesindeki birlikteliğinin önemini vurguluyorsunuz.

Evet. Zaten Alevilerin çoğu işçidir. Ben de bir işçiyim. İşçi sınıfı ile Alevilik birbirinden ayrı bir olgu değildir. İç içedir, birliktedir. Birlikteliği de her zaman devam edecektir. Aleviliği işçi sınıfından ayırdetmek mümkün değildir. Dün olduğu gibi bugün de, bugün olduğu gibi yarın da Alevi, işçi, esnaf, köylü, Kürt, memur hepsinin birlikte hareketleriyle ancak demokrasinin, özgürlüklerin sağlanması, insanların insanca yaşamaları mümkün olabilir. Aksini düşündüğümüz zaman, hiçbirşeyin gerçekleşmesi mümkün değildir.

Aleviliğin dün de, bugün de, gelecekte de yapısı soldadır diyebilir misiniz?

Aleviliğin Anadolu'da bugüne kadar bu kadar baskı görmesinin, bu kadar soykırımlara uğramasının temelinde düşünsel yapısı yatmaktadır. Bugünkü anlamıyla sol düşünceye sahip olduğu için bu kadar eziyet görmüştür. Alevilik geçmişinden bugüne kadar sağ bir yapıyla gelmiş olsaydı, bugün belki bunları yaşamayabilirdi. Kısaca özetlersek bu böyledir.

Alevi toplumunun, diğer demokrasi güçleriyle birlikteliğinden sözettiniz. Bu birliktelik, bugünden yarına somut olarak, hangi yapılarla oluşmalı ve devam etmelidir?

Alevilik bugüne kadar örgütlü bir yapı olmadığından demokratik platformlarda örgütsel olarak yerini alamadı. Şu anda Alevilik zorunlu olarak kendi içinde örgütlenme sürecine girdi. Yani bir

demokratik kitle örgütünü, Alevilikten ayrı görmek mümkün değildir. Aleviliği de herhangi bir demokratik kitle örgütünden ayrı görmek mümkün değildir.

Türkiye'de geline nokta bakalım. Türkiye'de ne zaman insanların bir birlikteliği oluşmaya başladığında, bir darbe oluyor. Ne zaman bir hak kazanımı gündeme geliyorsa bir darbe oluyor. Ve Türkiye geriye doğru hızla çekiliyor. Kökten dinciliğe dayalı birtakım olgular öne çıkıyor. Darbelerden sonra düşünen insan, kafalar yok edilmiştir. Yerine örümcek kafalılar yetiştirilip, geliştirilmiştir. Bu böyle olunca da, hak kazanımı kalıcı ve mümkün olmamıştır. Zaten hak kazanımının kalıcı olmaması için bu koşullar dayatılmıştır.

Alevilik Türkiye'de kimlerle birlikte hareket etmeli? Nasıl bir hareket içine girilmelidir? Bugün Alevi örgütlenmesinin önünde böyle bir tablo, bir çalışma da var. Ve şu anda İzmir'de diyelim, yani bölge olarak diyelim, ya da Türkiye genelinde diyelim demokratik kitle örgütleriyle birlikte bir platform oluşturulmuştur. Her anlamda demokrat düşünen bütün örgütsel yapılarla aşağı yukarı Alevi örgütlenmesi bir araya gelmiştir. Örgüt tabanlarında ise bu içiçelik zaten vardır. Burada bir farklılık gelişmiş, yeni bir oluşum olarak Aleviliğin örgütlenmesi gündeme gelmiştir. Aleviliğin bu örgütlenmesiyle demokratik laik cepheye yerini alması da gerçekleşiyor. Yerini de almıştır. Eskiden beri laik ve demokratik bir yapıdan gelen Alevilik bugün örgütsel olarak da bu platformda yerini almıştır.

Laik demokrat cephenin bugün, gelişen tehlikelere karşı acil bazı görevleri var. Örneğin, milliyetçi, ırkçı, şeriatçı, İslami siyasal güçlere karşı görevleri. Bununla birlikte uzun vadeli demokratik mücadele programını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Geçmişten günümüze hep şu söylenmiştir: Laiklik ve demokrasi. Ve "bunun sigortası Aleviler". Hep bu söylenerek, Aleviler adeta bir hedef haline getirilmiştir. Şimdi, Türkiye'de Alevilerden başka yaşayan laik-demokratik insanlar yok mu? Elbette var. Laiklik, demokrasi sadece Alevilerin sorunu olmamalı. Bütün, demokrasiye inanan insanların sorunudur. Bugün çağdaş, laik, demokrat Sünniler yok mudur? Vardır.

Bu memleketin büyük çoğunluğu çağdaş ve demokrattır. Ama bugüne kadar biraraya gelmesini bilmemiştir. Bugüne kadar toparlanıp örgütlenmesini bilmemiştir. Şimdi çok acil bir şekilde laik ve demokrat düşünen insanların biraraya gelmesi gereklidir. Çünkü bugün Türkiye'de laiklikten ve demokrasiden bahsediliyor. Ne laiklik var, ne de demokrasi var. Olmayan birşeyin de sigortası olmak Alevileri hep böyle baskılara maruz bırakmıştır. Eğer demokrasi ve laiklik adına bir sigorta olunacaksa, önce laiklik ve demokrasi Türkiye'ye yerleştirilmeli, ondan sonra da laiklik ve demokrasinin sigortası aranmalıdır.

Türkiye'de Alevilerin üzerinde oynanan daha büyük oyunlar da var. Bunu da vurgulamak istiyorum. Aleviler Türkiye'de gelişen bir takım olgulara

alternatif gösterilmeye çalışılıyor. Bugün Türkiye'de bir Kürt sorunu vardır. Kürt sorununu karşı Aleviler kullanılmak isteniyor. Karşı karşıya getiriliyor.

Şeriat olgusu da ayrı. Şeriata karşı da tek başına Aleviler alternatif olarak gösterilmeye çalışılıyor. Yok, tüm laik demokratların sorunudur bu.

Aleviler tek başına devlete alternatif gibi gösteriliyor. Bu da oyun. Ama Sivas'ta yaşanan olaylarda devletin tutumu açıkça ortadaydı. İnsanlar sekiz saat boyunca ateşler içinde yanarken devlet önlem almak yerine seyirci kaldı. Devlet, "aman halkla polisi-jandarmayı birbirine karşı getirmeyin" derken, sanki öldürülenler halk değildi, insanların yakanlar halktı da, yananlar halk değilmiş gibi bir tutum vardı. Artı, İstanbul'da kahveler taranıyor, yirmi dakika süreyle silahlar susmuyor. Bunlar yakalanacağına, halka karşı kıyım giriliyor. Televizyon ve basındaki görüntüler, canlı yayınlarda, kimlerin öldürdüğü tartışmasız belli. Bu tamamen devletin sorumluluğundan kaynaklanan bir olay.

Aleviliğin milliyetçiliğe bakışı sizce nasıl olmalıdır?

Alevilik, milliyetçiliği kabul etmeyen bir olgudur. Çünkü Alevilik evrensel-dir. Herhangi bir milleti diğer bir millettten ayrı ya da üstün tutmaz. Bugün gerek devletin, gerek milliyetçi hareketlerin Aleviliği kendi saflarına çekme gibi çalışmaları varsa da Alevilik buna müsait değildir. Oyuna gelmeyecektir.

Sovyetler'in dağılmasından sonra dünyanın her tarafında milliyetçilik adeta üremiştir. Yugoslavya dağıldıktan önce Sırbistan, Bosna-Hersek, Hırvatistan diye ülkeler pek de bilinmiyordu. Ama bugün Yugoslavya'nın dağılmasından sonra, milliyetçi akımların, milliyetçi ruhların hortlamasıyla bugün kan ve gözyaşından başka birşey görülüyor. Bunun örneği eski Sovyet Cumhuriyetlerinde de yaşanmaktadır. Yani kısacası, milliyetçiliğin vurgulandığı her yerde olumsuzluklar, kan ve gözyaşı alıp gitmektedir.

Kürt halkının, Kürt ulusunun veriminde olduğu bir demokratik mücadele vardır. Bu mücadeleyi nasıl karşılıyorsunuz?

Milliyetçilik açısından bakarsanız, bunun yanlışlığını demin de vurguladım. Bana göre Türk milliyetçiliği ne kadar yanlış bir olguysa, Kürt milliyetçiliği de yanlıştır.

Ancak, şu kaçınılmaz bir gerçektir. Doğu ve güneydoğu'da yaşanan bir Kürt olgusu vardır. Buna ulusal sorun diyebiliriz. Bu değerlerin yaşaması gereklidir. Kürt olmanın da erdemi vardır. Kendi dilleri vardır. Ama herşeyden önce insan olmanın erdemi vardır. Bunları bir arada, barış, kardeşlik duyguları içinde yaşamamız gerekir. Bugün bu üzücü olaylar gerçekten tahammül edilmeyecek boyuttadır. Askerle, polisle, silahla bu sorun hiçbir zaman çözülmedi, hiçbir zaman da çözülmez. Ancak demokratik bir yaklaşımla bu sorun çözüme kavuşturulabilir.

Sizce Kürt ulusu bu haklı sorunu için bir mücadele vermeli midir?

Mutlaka mücadelesini vermelidir. Kürt olduğu için baskı görmemelidir. Kürt halkı ezilen sınıfın aldığı baskının yanında bir de Kürt olduğu için baskı görmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı konusu var. Gerçi toplum bu sorunu büyük oranda aştı, ama hâlâ bazı bulamık sesler çıkmaktadır. Diyanet konusunda kesin ve net olarak neler söylenmelidir?

Hiç zaman kaybedilmeden Diyanet devletin sırtından çıkarılmalı ve kaldırılmalıdır. Din, inanç diyorsak, inananlar kendilerini finanse etsinler, cemiyetlerini kendileri kursunlar. Laik ve demokratik olacaksak böyle olacağız.

Bakın Alevi kültürü asırlardır kendi içinde inanç olgusunu yaşatmış ve finansmanını da kendisi sağlamıştır. Ne yazık ki yirmi milyon Aleviden toplanan vergilerle, Alevilerin hiç de tasvip etmediği bir diyanet yapısına kaynak aktarılmaktadır. Diyanet en kısa zamanda özertleştirilmeli ve devlet, üç-dört bakanlık bütçesine eşit düzeyde bir bütçeyi 70 bin hocaya maaş bağlamakla uğraşmamalı.

Alevilik adına öne çıkmaya çalışan bazı kişiler Diyanetten pay alınması gerektiğini söylüyorlar. Hatta Diyanet içinde yer almayı savunuyorlar. Bu sizce doğru mudur?

Mümkün değil. Doğru olamaz. "Diyanette yer alınmalı" demek Aleviliğe ihanettir. Gerçek Alevi bunu kabullenemez, zaten kabullenmiyor da.

"Zorunlu din dersleri" konusuna nasıl bakıyorsunuz?

Din dersi olmamalıdır bir defa. Din nedir? İnsanlara göre din, maneviyat olarak kabul ediliyor. Peki insanlara maneviyatı zorla aşılayabilir misiniz? İnsanlar eğer kendi maneviyatlarını kendileri kazanmıyorlarsa, bunu birilerinin vasıtasıyla kazanması mümkün müdür? Artı, Türkiye'de imam hatip okullarından başlayarak ilahiyat fakültelerine kadar, bir din-eğitim birliği zinciri var. Bunlar kim? Aslına bakarsanız eğer Türkiye, Türkiye Cumhuriyeti devleti ise laik, hukuk, demokratik bir ülke ise, burada ne İmam Hatip, ne İlahiyat Fakülteleri olmalıdır. Hiçbirisi de devletin kurumları altında olmamalıdır. Zaten bu imam hatip liselerinden başlayarak Diyanete kadar uzanan olgular, din adamı yetiştirmektedir. Bugün artık öyle bir hale gelmiştir ki, İmam Hatip Liseleri'nde din eğitimi gören insanlar devletin yönetim mekanizmalarında oldukça büyük bir yer işgal etmektedirler. Devleti de bir şeriat devleti yapısına doğru yönlendirmektedirler.

Şeriat'ın, İslamcı Siyasal Hareketin Türkiye'deki durumunu emekçi, laik-demokrat kesimler olarak, Aleviler olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şeriatçı akımı-İslamcı Siyasal Hareket de denilebilir- bugün ülkeyi ortaçağ karanlığına, ümmetçi bir toplum yapısına sürüklemeye çalışıyor. Bu da Türkiye için büyük bir tehlike demektir. Ve burada laik, demokrat, çağdaş insanların bu tehlike karşısında çok

sağlıklı düşünüp buna engel olmaları gerekir.

Refah Partisi'nin tarikatlardan oluşan ve tarikatların da başını çeken bir yapısı var. Bugün parlamentoda RP, şeriat isteyen milletvekilleriyle, Milli Gençlik Vakıflarıyla, aşırı siyasi islamcılarla aynı potada erimektedir, nitekim şeriatçı bir partidir. Ve aslında bu partinin parlamentoda yeri yoktur.

O durumda, "kapatılmalıdır" diyebilir misiniz?

Bana göre kapatılmalı. Çünkü Refah Partisi, bugün ülkenin ortaçağ karanlığına çekilmesinde öncülük yapan bir partidir.

Hazır söz partiden açılmışken, Alevi örgütlülük sürecinde kimilerince tartışılan Alevi Partisi kurma girişimleri var. Gerçi büyük oranda aşıldı. Toplumun geniş kesimi bu fikre karşı. Siz Alevi partisi kurma görüşüne nasıl bakıyorsunuz?

Türkiye'de bir Alevi Partisi kurulmasından yana değilim. Türkiye'de eğer bir Alevi Partisi kurulursa, bu bir yanlış imaj yaratır. Alevilerin de çoğunun kabul etmediği bir olgu olur.

Sorun tüm laik, demokrat, Alevi, işçi, Kürt tüm ezilenlerin bir partide birleşip güç olma sorunudur. Bu bir Alevi Partisi değildir.

Alevi Partisi kurulması ile mezhep ayrıcalığı yaratılmış olur ki, bu da Aleviliğin kabul etmediği bir olgudur. Bu, Aleviliğe de, tüm Türkiye toplumuna da zarar veren çok tehlikeli oyundur.

Derneğinizin çalışmalarından biraz bilgi verir misiniz? Örneğin bir kültür sitesi girişiminizi duyduk. Bu ne durumda? Finansman sorunlarınızı nasıl aşabiliyorsunuz?

1200 metrekare arsanın üzerine 600 metrekare daha alarak projelendirdiğimiz 4 katlı bir bina girişimimiz var. Henüz temel aşamasındayız. Şu an yeterli bir maddi gücümüz olmadığından bu iş biraz ağır gidiyor, ama sanıyoruz kısa bir zamanda temel atma törenini gerçekleştireceğiz.

İnşaatta cenaze yıkama, morg, aşevi, düğün salonu, cem evi, çeşitli kültürel ve sanatsal bürolar vb. bölümler oluşturmayı düşünüyoruz. Çok amaçlı toplantı salonları, radyo TV bölümleri, çeşitli el sanatları büroları, kreş açmayı planlıyoruz.

Yapmayı düşündüğümüz büyük bir projedir. Normal bir cemeviyle, kıyaslanmayacak bir finansman teminini gerektiriyor.

15-20 milyara dayanan bir ihtiyaç var. Alevi toplumu ve diğer laik, demokrat kesimlerin katkıları dışında bir kaynak şansımız bulunmamaktadır. Canların, dostların seferberliğine, gönüllü katkılarına ihtiyaç duymaktayız. Zaten bu katkılar sayesinde bu noktaya kadar ilerleyebildik.

Son olarak vermek istediğiniz bir mesajınız var mı?

İnsanların öldürülmediği, kanların dökülmediği, sömürünün olmadığı, kültürlerin yok edilmediği, insanların birbirlerine tahammül edebildiği, saygı duydukları, birbirlerini sevdikleri bir dünya diliyorum. ●

32. GELENEKSEL VI. ULUSLARARASI HACI BEKTAŞ VELİ'Yİ ANMA TÖRENLERİ VE KÜLTÜR-SANAT ETKİNLİKLERİ PROGRAMI
16-18 AGUSTOS 1995 - HACİBEKTAŞ

16 AGUSTOS 1995 1. GÜN - GÜNÜZ

AÇILIŞ

YER : Belediye Önlü
SAAT : 10.30
SUNUCU : Turgut Bağır
Atatürk Anıtına Çelenk Konması ve Saygı Duruşu
İstiklal Marşı (Karaman Belediye Bandosu)
Tören Açılışı
Günün Anlam Ve Önemi Belirten Konuşmalar
Dostluk ve Barış Ödül Töreni
Semah Gösterisi (Hacı Bektaş Semah Ekibi)
Törene katılan ozan ve semah ekilerinin dostluk yürüyüşü
Hacı Bektaş Veli Küliyesinin ziyaret edilmesi

PANEL

SAAT : 14.30
YER : Belediye Konferans Salonu
KONU : Hoşgörü ve Hacı Bektaş Veli
YÖNETEN : Şahin Ulusoy (Tokat Milletvekili)
KONUŞMACILAR:
Prof. Dr. Toktamış Ateş
Prof. Dr. İrene Melinkof
İsmet Zeki Eyüboğlu (Araştırmacı-Yazar)
Fevzi Halıcı (Konya Eski Senatörü)
Dr. Lütfi Doğan (Devlet Eski Bakanı)

RESİM SERGİSİ

YER : Etnografya Müzesi (Işık Gösterisi)
YER : Belediye Meydanı
SAAT : 21.00

16 AGUSTOS 1995 1.GÜN-GECE

SAAT : 19.00
YER : Kapalı Spor Salonu
SUNUCULAR : Turgut Bağır - İclal Karaduman

OZANLARDAN DEYİŞLER

Süleyman Özkan
Hüseyin Gazi Metin
Karaca Ahmet Semah Ekibi
Gülcihan Koç
Deste Günaydın
Ekrem Ataer
Dilber Doğan
Fatoş Çal
Hacı Bektaş Kültür ve Turizm Der. Semah Ekibi
Hasan Yükselir
Sadık Gürbüz
Belkıs Akkale
Hülya Şüer
Arif Sağ

SAAT : 17.00
YER : Anfi Tiyatro
SUNUCULAR : Nerman Kılıç - Ayşe Akınsal -
Yeşim Dorman
OZANLARDAN DEYİŞLER

İsmail Nar

Meriç Yerlikaya
Hacıbektaş Derneği Semah Ekibi (Ankara)
Muzaffer Özdemir
Sabahat Akkiraz
Grup Kızılırmak
Kayseri Hacıbektaş Derneği Semah Ekibi
Gülşen Altun
Mahsuni Şerif
Saime Cantürk
Canan Başkaya
Musa Eroğlu

TIYATRO GÖSTERİSİ
CAN ŞENLİĞİ OYUNCULARI
"Habil ve Kabil'in Öyküsü"

17 AGUSTOS 1995 2. GÜN - GÜNÜZ

PANEL

SAAT : 11.30
YER : Belediye Konferans Salonu
KONU : Anadolu Halk Hareketleri ve
Günümüze Yansıması
YÖNETEN : Abdullah Tekin
KONUŞMACILAR:
Şahaser Özkaya
Reha Çamuroğlu (Araştırmacı-Yazar)
Nejat Birdoğan (Araştırmacı-Yazar)
Atilla Özkırımlı (Araştırmacı-Yazar)

OZANLAR YARIŞMASI

SAAT : 14.00
YER : Kapalı Spor Salonu
KONU : Hoşgörü ve Hacı Bektaş Veli

17 AGUSTOS 1995 2.GÜN - GECE

SAAT : 17.00
YER : Anfi Tiyatrosu
SUNUCULAR : Nerman Kılıç- Ayşe Akınsel-
Yeşim Dorman
OZANLARDAN DEYİŞLER

Arzu Uçar
Dertli Divani
Yadigar Altay
Erdal Erzincan
Pir Sultan Derneği Semah Ekibi
RESİTAL
SAAT : 19.30
Belkıs Akkale
Arif Sağ

SAAT : 19.00
YER : Kapalı Spor Salonu
SUNUCULAR : Turgut Bağır-İclal Karaduman
OZANLARDAN DEYİŞLER
Yarısmada ödül alan Ozanlar
İsmail İpek

Müslüm Sümbül
Aydın Emirdağ Semah Ekibi
Grup Kızılırmak
Sabahat Akkiraz
Gülşen Altun
Muzaffer Özdemir
Tural Semah Ekibi
Saime Cantürk
Sadık Gürbüz
Hacı Bektaş Derneği Semah Ekibi (Ankara)
Mahzuni Şerif
Canan Başkaya
Musa Eroğlu

18 AGUSTOS 1995 1.GÜN - GECE

AŞÜRE GÜNÜ

SAAT : 13.00
YER : Çilehane
Çeşitli Sanatçı ve Semah Ekipleri

18. AGUSTOS 1995 1.GÜN - GECE

SAAT : 19.00
YER : Kapalı Spor salonu
SUNUCULAR : Turgut Bağır - İclal Karaduman
OZANLARDAN DEYİŞLER

H.Ali Karabacak
Selahattin Akarsu
Berrin Sulari
Mursal Köyü Semah Ekibi
Hasan Yükselir
Deste Günaydın
Ekrem Ataer
Hoş Bilezik Semah Ekibi
Grup Kızılırmak
Sadık Gürbüz
Canan Başkaya
Songül Karlı
Kıyas Semah Ekibi
Belkıs Akkale
Arif Sağ

SAAT : 18.00
YER : Anfi Tiyatrosu
SUNUCULAR : Nerman Kılıç-Ayşe Akınsel-
Yeşim Dorman
OZANLARDAN DEYİŞLER

Ozan İsyani
Yolcu
Meral Özdemir
Hacı Bektaş Derneği Semah Ekibi
TIYATRO GÖSTERİSİ
ANKARA DEVLET TIYATROSU
"Başkara Yunus"

DIYAR MÜZİK GURURLA SUNAR

İMÇ : 6.Blok, No:6643 Unkapanı-İSTANBUL
Tel: (0212) 526 11 15 Fax: 522 26 13

ACILAR BİRGÜN BAL OLUR
Canım PİRSULTAN

DERSİM, ERZİNCAN, BİNGÖL'Ü
BOYNUMUZDA ZULMÜN ELİ
SUSAR MI SAZIMIN TELİ
TÜM DÜNYAYI SESİM ALDI

SERBEST GEZER KATİL ASİ
HANİ NEREDE DEMOKRASİ
HAYKIR EZİLENİN SESİ
MÜCADELE ZİLİ ÇALDI

SİVAS ATEŞLE YANDI
İSTANBUL KAĞA BOYANDI
BIÇAK KEMİĞE DAYANDI
HAYDİ, KERVAN YOLA DALDI...

EZGİ

SAZ ve MÜZİK EVİ

- ◆ Konservatuar öğretmenleri eşliğinde öğretim yapan
- ◆ Dört derslik sınıfları ve 150 kişilik kantini bulunan

SAZ ve MÜZİK EVİMİZDE

**BAĞLAMA, NOTA
USUL, SÖLFEJ**

dersleri için Eylül ayı kurs kayıtları devam etmektedir.

**HER AY İKİ KEZ ÜCRETSİZ
VERECEĞİMİZ BAĞLAMA
RESİTALİNE TÜM HALKIMIZ
DAVETLİDİR**

ÖZDE, SÖZDE, SAZDA

Ezgi Saz ve Müzik Evi'nde
buluşalım.

Her türlü müzik aleti ve kaset satımı,
özel günlerde kamera çekimi, için

Mustafa Kemalpaşa Cd., No: 98/1
Bahçelievler-İSTANBUL
Tel: (0212) 556 22 49 - 553 53 51

Hacı Bektaş Veli ve Babailer Ayaklanması: Hacı Bektaş Ayaklanmanın Sonlarına Doğru Bilinçli Olarak Savaşın Dışına Çıkarıldı

Hacı Bektaş Veli'nin Babai ayaklanmasına katılmadığı görüşünün yinelenmesi. Hacı Bektaş Veli'nin Babai Ayaklanması'na katılmadığını ileri sürmekte ısrar edenler, Hünkar'ın büyük başkaldırı eyleminden sonra yaşamış ve Alevilik inanç, düşünce ve felsefesini, geliştirdiği ilkelerle, sosyal ve siyasal alanda yükseltmesinden rahatsız olanlardır. Biz bu kişileri, 83 yaşlarında, büyük bir kısmını Orhan Bey'in, imamının oğlu Yahşi Fakı'nın yazdığı metinlere konarak kaleme aldığı ve padişah ve çevresine toz kondurmayıp, bir padişahın kendi eliyle günahsız bir oğlan çocuğu yeğeninin gözüne kızgın mil çekişini, "Sultan Mehmed (Çelebi) dahi oğlanın gönül gözünü açtı, dünya gözünü örttü, Bursa'ya gönderdi." biçiminde anlattığı Osmanlı tarihlerinde, Hacı Bektaş'ı "Meczip (deli-divane) bir derviş" olarak niteleyen Aşık Paşaoğlu'ndan farklı görmüyoruz. Bu konuda gazete dizi yazılarında sorumsuzca ahkamlar kesiliyor ve Hünkar hakkında hüküm veriliyor. *Milliyet* gazetesindeki dizinin 7 Tem-

muz 1995 tarihli bölümündeki paragrafları birlikte okuyalım:

"Hacı Bektaş'ın, halifelerinden biri olduğu söylenmesine karşın, Baba İlyas'la ilişkisinin düzeyi belli değildir. Babai isyanına katıldığına dair bir belge yoktur. (Ne belgesi istiyorsunuz? Garp cephesi komutanlığına atanma belgesi mi? İ.K.)"

"En güçlü ihtimal, Hacı Bektaş'ın bu ayaklanmayı en azından gördüğü ve hemen ardından (katılmayı bırakın, niçin savaşuklarını bile sormadan herhalde! İ.K.) bugünkü Hacı Bektaş ilçesinin bulunduğu Sulucakarahöyük'e gelip yerleşmiştir."

"O, ayaklanmadan arta kalan Haydari, Torlak, Kalenderi, Hurufi (130-140 yıllık bir zaman hatasıyla Hurifileri de Babai ayaklanmasına katıyor yazar ama Hacı Bektaş'ın katıldığına dair bilgi yok! öyle mi? İ.K.) yani Alevi özellikli birçok tarikat üyesini etrafında toplayarak, çağdaş Anadolu yöneticileriyle uyum ve barış içinde yaşadı. (Siz Hacı Bektaş Veli ile, Moğol korumalığı altındaki Konya Selçuklu yönetimiyle koyun koyuna yaşayan Mevlana Celaleddin birbine karıştırıyor olmalısınız. İ.K.)"

Kitleye doğruymuş gibi ya da kasıtlı sunulan bu yanlış bilgiler, daha önce *Kervan*'da yayınlamış olduğumuz aşağıdaki yazıyı genişleterek ve bazı düzeltmelerle yeniden yayınlamayı zorunlu kıldı.

Babai Ayaklanması ve Hacı Bektaş 1240 yılında gerçekleşmiş olan Baba İlyas-Baba İshak ayaklanması, İnsanı ve insan sevgisini en önde tutan; eşitlikçi, paylaşımcı ve özgürlükçü kuralların uygulandığı Alevi tapınma biçimi Cem düzen ve yönetimini ilk toplumsal iktidara götürme denemesiydi. Baba İlyas, Engels'in deyimiyle sadece "peygamber diliyle" konuşmamış, Baba Resulullah (Tanrının elçisi Baba) adıyla, doğrudan peygamber olarak ortaya çıkmıştı. Ezilen sınıfların büyük mücadelesiydi. O güne değin Anadolu tarihinde insanlığın gördüğü en büyük halk ayaklanmasıydı bu.

Selçuklu merkezi feodal devletin üstlerine gönderdikleri ordularıyla, birkaç ay içinde tam on iki kez savaşmış, zafer kazanmış tarihte "Babai Ayaklanması" adını taşıyan bu Alevi halk hareketi doğrudan iktidara yönelikti. Sunni Selçuklu ordusunu oluşturan Türk, Kürt ve Gürcü paralı askerlerine son anda katılmış ağır silahlı Frank şövalyelerinin desteği sayesinde Konya Sultanı Gıyaseddin Keyhusrev II, tacını zor kurtarmıştı.

Hacı Bektaş Veli'nin bu ayaklanmaya katılmadığını hatta kaçarak Sulucakarahöyük'te gizlendiğini ileri süren bazı yazarlar bulunmakta. Katılmış olduğuna inanmış olanlar da çok ihtiyatlı davranmakta ve ispatlayıcı bir belgenin bulunmamasında diğerleriyle hemfikirlerdir. Katılmadığında ısrarlı olanlar iki kaynağa dayanmaktadırlar. Daha doğrusu bu kaynakları tersinden yorumlayarak, görüşlerinde ısrar etmektedirler:

1. Aşıkpaşazade'nin: "Hacı Bektaş, kardeşi Menteş'le birlikte Sivas'a, Sivas'tan Baba İlyas'a geldiler. Oradan Kırşehir'e, Kırşehir'den Kayseri'ye geldiler. Kardeşi Menteş'i Sivas'a geri gönderdi. Onu şehit ettiler. Hacı Bektaş Kayseri'den Kara Öyük'e geldi." (*Aşık Paşaoğlu Tarihi*, İstanbul-1992, s.164-165) biçimindeki betimlemesi.

2. Elvan Çelebi'nin manzum olarak 1358-59'da yazmış olduğu "Menakıbu'l-Kudsîye fi Menasib'il-Ünsîye" adlı yapıtında geçen ve aşağıda verdiğimiz 1994 ve 1995 numaralı beyitlerdir.

A.Yaşar Ocak, Aşıkpaşazade'nin sözlerini, Hacı Bektaş'ın Babai ayaklanmasına katılmadığını kaçıp gizlendiğine dair güçlü bir kanıt gibi görüyor. (A. Yaşar Ocak, *La Revolte de Baba Resul ou la Formation de l'Heterodoxie Musulmane en Anatolie au XIIIe Siecle*, Ankara-1989, s. 90)

Oysa tarihçiyi öbür yandan, Hacı Bektaş ve kardeşi Menteş'in Horasan'dan, "Anadolu'da oturur olan Baba İlyas'ı görmek isteğiyle Sivas'a" gel-

miş olduklarını söylemektedir. Üstelik Menteş burada şehit olmuştu. (*Aşıkpaşaoğlu Tarihi*, s.164)

Ayrıca Ahmet Eflaki, 1353'de yazmış olduğu "Ariflerin Menkıbeleri"nde: "Hacı Bektaş Veli, Baba Resul'un (Baba İlyas) has halifelerindendi. Baba Resul Rum ülkesinde (Anadolu'da) zuhur etmişti. Bir topluluk ona, Baba Resulullah (Allahın elçisi Baba) diyordu." diye açıklamaktadır. (Ahmet Eflaki, çeviri: Tahsin Yazıcı, *Ariflerin Menkıbeleri*, İstanbul-1986, s.284)

Hünkar Hacı Bektaş Veli Baba Resul'un halifesi olmakla ün yapmış; bu nedenle Sulucakarahöyük'te, ayaklanmanın bastırılması ve kıyımdan sonra kurtulan bütün Baba Resul halife ve yandaşları onun çevresinde toplanmıştı. Düşünelim: Bir halife bağlı bulunduğu müşşidinin, bir ölüm-kalım savaşında buyruğundan çıkıyor, korkup gizleniyor. Sonra da aynı kişinin kırımından kurtulan halifeleri, gelip onun liderliğinde birleşseler, bu nasıl mümkün olur? İlk karşılaşmada yapılacak şey, böyle bir korkağı yoketmek olur. Çünkü yok böyle birşey. Bu çelişkiyi gözardı ederek yapılan yorumlar kasıtlı ve Hacı Bektaş Veli'yi gözden düşürmek içindir. Rıza Yürükoğlu'nun çok yerinde söylemiyle: "Eğer isyandan kaçan bir korkak olsaydı, bu gözükara devrimciler topluluğu, Horasan erleri, Rum abdalları onun çevresinde toplanır, onu pir tanırlar mıydı?" (R. Yürükoğlu, *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır*, 4.Basım, 1994-İstanbul, s.227)

Kullandığı ikinci kanıtı gelince: A. Yaşar Ocak için, bilimsellik adına bir talisizliktir. Siyasi düşünce ve inançları doğrultusunda hareket ederek gerçeğin üzerini örtmüş ve doğruyu görmek istememiştir.

Bu kanıt(!) iki beyit fazlasıyla, ne yazık ki aynı amaç için daha önce İ. Melikoff kullanmıştır. Ömer Lütfi Barkan'ın anısına çıkarılan kitaptaki makalesinde, Aşıkpaşazade'nin söylemiyle karşılaştırarak: "Hacı Bektaş, Babai hareketiyle bağı olmasına rağmen, ayaklanmada rol almadı. Bu dizeler, Hacı Bektaş'ın Sultan'a karşı silah kullanmadığının açık kanıtıdır." demektedir. (İ. Melikof, *Un Ordre de Derviches Colonisateurs: Les Bektachis*, Memorial Ömer Lütfi Barkan, Paris-1980, s.155)

A. Yaşar Ocak, Elvan Çelebi'nin bu dizelerine dayanarak Fransızca hazırladığı ve Türk Tarih Kurumu tarafından bastırılan doktora tezinde şunları yazıyor:

"Kaynaklara göre Hacı Bektaş ayaklanmaya katılmadı. Eğer Baba İlyas'ın yanında birinci planda bir kişilik olsaydı, ayaklanmadan kurtul-

ması mümkün olmayacaktı. Zira Elvan Çelebi de: 'Hacı Bektaş ayaklanmanın dışında kaldı' demektedir." (A. Yaşar Ocak, agy. s.90)

"Babailer İsyanı" adıyla Türkçe basılan kitabında ise A.Yaşar Ocak, daha ağır konuşarak, Hacı Bektaş için bütün olumsuzlukları saymıştır. Yine Rıza Yürükoğlu'nun dediği gibi: "Köylü ayaklanmalarına düşmanca baktığından, kaçınılmaz olarak Hacı Bektaş'a da düşmanlığını gizlemekte ve onu küçültmek için çabalamaktadır." (R.Yürükoğlu, agy. s.225)

Oysa Elvan Çelebi çok farklı şeyler anlatıyor. Hacı Bektaş için, "Babai ayaklanmasından kaçıp gizlenmiş ve ortalık duruluca ortaya çıkmış", hükümünü veren yazarların talihsizliği, Elvan Çelebi'nin ele aldıkları satırlarının başlangıcını ve devamını görmek istemeyişlerindedir. Bir kere Elvan Çelebi, "Hacı Bektaş'ın Sultan'ın tacında gözü olmadığını" söylerken, çevresinin kendisini Sultan görmek istediklerini ve dolayısıyla Baba İlyas'ın en önemli halifelerinden biri olduğunu belirlemiş olmuyor mu? Bu bir. İkincisi, anlatılan olayın başında Elvan Çelebi uyarıyor:

Lütf-i Yezdanı fazl-ı Sübhani
Sen işit bir bu hükmü ü fermanı

(Ey! Tanrının iyilik ve erdemine (inanan), bu kararı ve buyruğu sen bir dinle!)

Hacı Bektaş Veli Bir Kararla Bilinçli Olarak Savaşın Dışına Çıkarıldı

Gerçekte, henüz otuz yaşlarında bulunan Hacı Bektaş Veli, kardeşi Menteş'i Sivas'ta şehid verdiği bu ayaklanmanın içindeydi. Baba İlyas'ın altmış halifesinden biri olan Hacı Bektaş'ın herşeyden önce, Ehlibeyt-Ali soyundan gelmesi saygınlığını artırıyordu. Ayrıca bir 'Veli' olarak da büyük saygı görüyordu. Ama onun sultanlık tahtı ve tacında gözü yoktu. Büyük olasıyla 1240 yılı Kasım ayındaki Malya yenilgisinden az bir süre önce, Kendek'de bir oyun gibi vukubulan cenkten (Bir yine lu'b nice vakidir/ Şol ki Kendek'de ceng-i sultani) sonra bir karara varılmış ve buyruk çıkmıştır: Deyim yerindeyse "savaş meclisi" tarafından Hacı Bektaş, kendisine özünde keşfedilmiş bulunan, birleştirici ve aydınlatıcı misyon yüklenip, "Yolu ve erkani sürdürmek için" bilinçli olarak, sonu yaklaşmış hareketin dışına çıkarıldı.

Elvan Çelebi'nin 1358-59 yılında yazdığı ve Baba İlyas Horasani ve ailesini anlatan "Menakıbu'l Kudsiyye"si dikkatle incelendiğinde, 1992-2016 arasındaki beyitler bu olayı anlatmaktadır. Hacı Bektaş'ın dört kez adının geçtiği bu beyitlerde, çok övücü sözlerle onun kişilik özellikleri vurgulanıyor. Ulu eşliğine gelip giderken, Hacı Bektaş'ın can gözüyle Canan'ı (Vucud-u Mutlak, Tanrı) seyrettiğinin farkına varmışlardır.

Güneş zerre ile tanımlanamıyacağı, engin denizlerin bir damla suyla bilinemeyeceği gibi Hacı Bektaş'ın yüceliğinin de anlatılamazlığını görmüşlerdir. Çünkü kör olan ancak bunu göremezdi. Her nesne aslına döner: Zulm, haksızlık

karanlığa, ışık aydınlığa dönüştüğü gibi Hacı Bektaş da ışıktır aydınlatacaktır. Ondan sırrını talebeden de Said olmuştur ve öyle yazdı bu kanıt yazısını:

"Hacı Bektaş sırrı ne sırdır ki, demıştır; Dâna (bilgin) bile bilemez. Çünkü bu kişiler Hakkın nurudur, bunları sıradan insanla kıyaslamayın. Ben velilik gizli sırrını anlatayım. Sana Kur'an okumam, insanı okuyorum. Çünkü sana üç nesne gerektir: İşaret, işaret ve Kuran'ın işareti, yani içindeki gizli anlamları. Bir kişinin bin dostu olmalı; Şeytan dahi okur-yazar ve çok şey bilirdi."

Edebali ve oradaki diğer hizmetliler, Hacı Bektaş'daki engin düşünce ve ermişliği görünce, onu cennetteki kadar bereketli dostlar bahçesine göndermeye karar verdiler. Çünkü ancak dostun katında Kadir gecesi ve Mirac yaşanır:

1992
Lutf-i Yezdanı fazl-ı Sübhani
Sen işit bir bu hükmü ü fermanı

1993
Bir yine lu'b nice vakidir
Şol ki Kendek'de ⁽¹⁾ ceng-i sultani

1994
Hacı Bektaş şol sebebden hiç
Göze almadı ceng-i sultani

1995
Edebali vü bundağı huddam
Gördiler Hacı'dan bu seyranı

1996
Ulu işigine gelür ü gider
Can ile seyr ider bu Canan'ı

1997
Böyle anladı bildi buldı bular
Bu nihadı bu yol u erkani

1998
Degme bir kur u hiç kes ne bilür
Kuş dilini vü ya Süleyman'ı

1999
Güneşi zerre kıla mı tarif
Katre ma'lum bahr-ı ummanı

2000
Her nes(n)e aslına rücu kılur
Zulm zulmani nur nurani

2001
Çün taleb kıldı sırr Sa'id ⁽²⁾ andan
Böyle yazdı bu levh burhanı

2003
Hacı Bektaş sırrını bilmez
Didi ki sır ne sır durur dâni

2004
Yani ben andanam veli pinhan
Okumazam sana bu Kur'anı

2005
Çünkü sana gerekdür üç nesne
Dal hem dal dal-i furkanı

2006
Bir kişiye hezar dost gerek
Bine çok bil lain şeytani

(Buradaki üç beyitin konu ile ilgisi yoktur)

2010

Dostların ravzası riyaz-ı bihişt
Kadr ü mirac her şebistanı

Arkasından "Bu savaşta askerlerin komutanı olan yiğit: 'Hacı Bektaş! diye seslenir; Kendek'e çık, kendini selamette bulursun. Orada Bereket Hacı'yı ziyaret et. Onun etrafında, ta Kaf'ı tutmuş, çok kalabalık halifesi vardır. Onların herbiri büyük latife sahibi kişilerdir. Onlar güzel ahlak, ilim, yumuşaklık ve sabır ile, inanç ile ileri gelenleri yola kul eylemişlerdir. Şeriatın alimi ve tarikatın arifidirler..." diyerek, Hacı Bektaş'a gideceği yeri gösterdi. Bizce Hacı Bektaş'a avaz eden "Server-i leşkeran", yani askerlerin başındaki komutan, bizzat Baba İshak olmalıdır. Menakıbname boyunca Baba İshak hakkında iyi konuşmayan ve onu, dedesinin babası Baba İlyas Horasani'yi baştan çıkararak, devlete isyan ettirmekle suçlayan Elvan Çelebi adını verme gereği duymamış olabilir:

2011
Server-i leşkeran ol şehbaz
Hacı Bektaş diyü gelür avaz

2012
Kendek'e çık seni selamet bil
Bereket Hacı'yı ziyaret kıl

2013
Dakı bunca halife etrafı
Kim bular dutdı Kaf ta Kafı

2014
Bunlardır herbirisine Allah
Şol kadar virmiş idi eltafi

2015
Edeb ü ilm ü hilm ü takvi ile
Yola kul idüler her eşrai

2016
Hem şeriatde alim ü amil
Hem tankatda arif ü afi

(Elvan Çelebi, Menakıbu'l Kudsiyye fi Menasibi'l Ünsiye, Haz. İsmail E. Ünsal- A. Yaşar Ocak, İstanbul- 1984, s.169-171)

"Yolumuz, ilim irfan ve insanlık sevgisi üzerine kurulmuştur ve ilimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır" diyen Hacı Bektaş Veli, bu ayrılışın üzerinden daha on yıl geçmeden Sulucakarahöyük'de tekkesini kurmuş ve Alevi-Bektaşî öğretisini yaymaya başlamıştır. Bir küçük yerleşme olan Kendek'te oturduğu anlaşılan, kim olduğu hakkında bilgimiz bulunmayan, aralarına gönderildiği Bereket Hacı (Ama Baba İlyas'ın yaşlı halifelerinden biri olduğu kuşkusuz.) ve onun çok sayıda "edep, ilim ve hilm sahibi halifeleri" ile geliştirip başarmıştır.

Geleneksel bilgiye göre, Hacı Bektaş Veli Sulucakarahöyük'te Çepni Türkmenlerinden Yunus Mukri'nin yanında kalarak kırımdan kurtulmuştur. Ancak Elvan Çelebi'nin verdiği bu önemli bilgi, onun daha önce Kendek'te Bereket Hacı ve halifeleri arasında kalıp iyice olgunlaştığını gösteriyor. Anlaşıyor ki Hacı Bektaş Sulucakarahöyük'e belki tek başına da değil, ama Bereket Hacı'nın tavsiyesiyle gitmiştir.

Hacı Bektaş Dergahı, Sünniliğin medreseleri karşısında, günün bilimlerinin ışığı altında ve onu aşarak, Alevi-Bektaşî öğretisinin kurallarının öğreti- lip uygulandığı Halk Üniversitesi konumu kazanmıştır. Hiç kuşkusuz bunda,

başta Bereket Hacı ve çevresi ve Malya yenilgisiyle ardından gelen Babai-Alevi kırımından kurtulmuş bulunan Baba İlyas halifelerinin katkıları vardı.

Sulucakarahöyük aynı zamanda, 20 yılı aşkın bir süre, yani 1250'lerden Hünkar'ın ölümüne (1270-71) dek, Anadolu'da güçlü bir merkezi yönetim kurulması için politika üreten yer olmuştur. Hacı Bektaş Veli'nin, el verdiği ve icazetledirdiği 360 halifesini Anadolu'nun dört bir yanına ve Balkanlara kadar göndermiş ve onların siyasal doğrultuda birçok eylemlere katılmış olması; Mogol istilacılar ve korumalığındaki Konya Selçuklu feodal devletine karşı İzzetin'in desteklenmesi bunun açık kanıtlarıdır. Dergahı saklanıp, yetiştirilen ve resmi tarihin Cimri diye adlandırdığı İzzetin'in oğullarından Siyavuş'u Konya'da padişah yaparak, kendisi başvezir olan Karamanoğlu Mehmet Bey hareketi de aynı Sulucakarahöyük siyasetinin ürünüydü. Bu dönemde hangi Anadolu beyliğini incelemiş olsanız, oraya yerleşmiş ve etkin bir veya birkaç Hacı Bektaş halifesi bulursunuz.

Bugün de Alevilik siyaseti, Hacı Bektaş Veli Dergahı somutunda bütünleşip, "Cem-Dede-Dergah" doğru hatında yürürken; emekçi güçlerle işbirliği yaparak, yani İşçi sınıfı ideolojisi Marksizm'in ışığıyla bu hattı aydınlatarak başarıya ulaşabilir. Aleviliğin siyaseti o gün Babailik, dün Kızılbaşlık idi. Bugün ise bilimsel sosyalizm, komünizmdir.

DİPNOTLAR: (1) Kendek yerleşme birimi, olasılıkla, 'Vilayetname'de adı geçen Aksaray yakınlarında bulunduğu söylenen Dindiken köyüdür. Bu köyden Hacı Bektaş'tan nasib almış, her yıl buğday unundan çörekler getirerek, onun sohbetinde bulunan bir müridi vardır. (A. Gölpınarlı, Vilayetname, İstanbul-1990, s.76) Her iki sözcük de Türkçe değildir. Bizans Grekçesindeki "k'endeka=d'endeka (ve onbir)" sözcüğünden çıkmış olabilir

(2) Her ne kadar Baba İlyas'ın müridi olduğu düşünülüyorsa da bizce bu Said, Hacı Bektaş'ın sırrına ermek için gerçekten çok çaba harcamış ve pek çok denemelerden geçmiş; halifelerinden biri olduktan sonra 'Makalat'ı Türkçeye çevirmiş Said Emre olmalıdır. Anlaşıyor ki Elvan Çelebi'nin önünde "Makalat-ı Hacı Bektaş Veli" bulunmaktaydı. Özellikle 2000 no.lu beyitte geçen Peygamber'in "Her nesne aslına rücu kılur" sözünün açıklanması, Makalat'ın birinci bölümünü oluşturmaktadır. (E. Coşan, Hacı Bektaş Veli Makalat, Ankara-1990, s. 4-9) Ayrıca Vilayetname'de çok genişçe sözedilen ve birçok şiirleri günümüze gelmiş bulunan Said Emre'nin, Hünkar'ın sırlarından bir ayet gibi okuduğunu söylediği, şu beyiti de görüşümüzü desteklemektedir:

Adum Said değilken cümle müşkül halliken
Bir ayet okumuşum Hünkar'ın esrarından

(A. Gölpınarlı, Vilayetname, s. 55-62; Yunus Emre ve Tasavvuf, İstanbul-1961, s. 280-294)

Olasıdır ki Elvan Çelebi, 2001 no.lu beyitin sonundaki, kanıt yazısı, anlamına gelen 'levh burhanı' terimini, kendisinin de yararlanmış olduğu "Makalat" yerine kullanmış. ●

Said Emre, Hacı Bektaş Veli'nin

Adı Yunus Emre (1240/1-1320) ile birlikte geçen ve şiirleri birbirine karışmış, çağdaşı Said Emre hakkında pek az şey bilinir. Günümüze Said tapşırmasıyla ulaşan 19 şiiri bulunmaktadır. Şiirleri yayınlamış olan Abdülbaki Gölpınarlı (Yunus Emre ve Tasavvuf, İst.1961, s. 280-294) onları, Prof. Dr. Ritter'in bulduğu ve 14. yüzyılda yazılmış en eski Yunus Emre Divanı olarak bilinen elyazması ve diğer bazı kaynaklardan toplamıştır. Bu divanda Yunus Emre'ye ait 98 şiire ek olarak, özel başlık taşıyan bir bölümde 15 Said Emre şiiri kayıtlıdır. Birçoğu sadece konu olarak değil ölçü ve kafiye bakımından bile Yunus'un bazı şiirlerini anımsatmakta ve hatta onlara benzek (nazire) yapılmıştır.

Said Emre'nin adı, asıl Hacı Bektaş'ın "Makalat (Sözler)" adlı yapıtını Arapçadan Türkçeye çevirmekle ünlenmiştir. Bu kitapta, Seyyid Sadeddin, Molla Sadüddin diye kendinden söze-den ozan hakkında, en geniş bilgi Hacı Bektaş Vilayetnamesi'nde bulunmaktadır. Said Emre Makalat'ı düzyazı biçiminde çevirmiş ve aslı ele geçmemekle birlikte, 15. yüzyıldan kalma birkaç nüsha günümüze ulaşmış bulunmaktadır. Şiir biçiminde çevirisi ise 1409 yılında Hatiboğlu tarafından yapılmıştır.

Makalat'ta Neler Bulunmaktadır?

Makalat'ı, Hacı Bektaş'ın bizzat kendisi mi Arapça yazmıştır, yoksa kendisinden edinilen ve öğrenilen bilgiler, biri tarafından mı Arapça kitap haline sokulmuştur? Kesin bilinmemektedir. Bu yapıt da tıpkı Şeyh Bedreddin'in (1357/8-1420/1) "Varidat"ı gibi aynı sorunsallığı taşımaktadır. İkisinin de Arapça yazılmış olması bir yana, asıl görüş, düşünce ve felsefelerinin zaman zaman şeriata kaçan din-iman örtüsünün altında vermiş olmaları da benzer özelliklerindendir.

Makalat'ta, esas Alevi-Bektaşî inancındaki dört kapı kırk makamın açıklanması ve yol ilkeleri yer almakla birlikte, mantık ve maddi dünyaya dönük yaşam felsefesi, yazıldığı çağın bilim anlayışı üzerinde bilgiler bulunmaktadır. Ancak yapıtın içine girilip, derinliğine inildiğinde bunlar anlaşılabilir. Bunların üzerine kalın takıyye tabakası çekmek o çağın siyasi koşullarında gerekliydi. Makalat'ın küçük kapsamlı içerisinde Kuran'dan 135 ayet geçilip, açıklamalar yapılmıştır. Ama bunların yanısıra, Hacı Bektaş'ın öyle sözleri vardır ki, dinle kesinlikle bağdaşmaz. Örneğin:

"Yeryüzünde akıl ölçüsünden önemli bir şey yoktur. Çünkü herşeyi iyi bilen ve buyuran akıldır. Bilim evrenin bütün değerlerinin üzerindedir. Bilimle gidilmeyen yolun sonu karanlıktır. Bilimle araştırmalı, izlemeli, gözlemeli ve arştan yerin altına kadar her ne varsa kendinde bulmalıdır. Şimdi gökle yer arasında birçok

nesne vardır. Fakat insandan alınu yoktur. Arştaki değme bir kandilin (yıldızın) genişliği büyüklüğü, bu dünyadan yetmiş kat fazladır." sözlerini öne aldınız mı, din ortadan kalkıverir. Bu sözlerin anlamına varanlar, sonu karanlık olan yolda yürümeyi hiç sürdürürler mi? Hünkar bu sözleriyle, bilimsel yöntemlerle bilimsel bilgiden yola çıkmış tam bir materyalist görülmüyor mu? Şu sözlere bir göz atalım:

"Ta nrının nimetlerini inceleyiniz. Tanrıya dost olmayı, halka eziyet etmemekte bil. Hiç kimsenin ekmeğine el uzama, kendi ekmeğini hiç kimseden esirgeme. Emeği ile geçinmeyen bizden değildir." Önce dünyada insan için varolanları inceleyeceksin, yani bilimin araştırma ve inceleme yöntemlerini kullanacaksın. Tanrıya dost olmak, yani Velilik, halkı sevmek ve ona yakın olmaktır, zulümü yapmamaktır. Bu sözlerde Hak ile Halk'ı eşitlemenin yanı sıra, baskı ve zulüm yönetimlerine karşı çıkış ve halk yönetimi (demokrasi) istemi açıktır. Ekmeğe ve emeğe ilişkin sözlerde, işe ve insan emeğine saygı anlatılıyor. Kimsenin hakkını gasbetmeyeceksin; emeğin karşılığını verecek, sömürücü değil, sosyal eşitlikçi olacaksın, denilmektedir. İnsanları kul, köle ve teba gören şariat düzeniyle; Hacı Bektaş Veli'nin, ezilen halkların adına, emeğiyle geçinen ve üretenlerin adına dünyayı değiştirmek için ortaya atmış olduğu bu ilkeleri nasıl bağdaşır? Makalat'ı bir Sünni şeriati va'zededen bir kitap gibi görenler içindir bu soru.

Yine Hünkar Hacı Bektaş'ın, *"H er şeyde her şey vardır"* sözü, diyalektik materyalizmin önemli ilkelerinden birinin en özlü ifadesidir. Bunun açılımını A. Gülvahaboğlu, Hacı Bektaş Veli

incelemesinde (s.72) kısa ama doğru koymuş: *"Her şeyde her şey vardır"* sözü, doğanın ve toplumun uymak zorunda olduğu çelişkiler kuralını içeriyor. Diyalektiğin esası olan ve birinden öbürüne dönüşen çelişkiler kuralını. Maddedeki eylemi, evrendeki ve toplumdaki değişimi, dönüşümü kapsıyor.

Vilayetname'de Molla Sadeddin

Hacı Bektaş Veli'nin yaşamı, toplumsal ilişkileri, önderliği, düşünce ve felsefesinin kerametler dizgesi olan Vilayetname'de Molla Sadeddin'in Ak-saray'da yaşayan bir şariat bilgini olduğu ve dört yüz mollanın kendisinden ders aldığı yazılıdır. Molla Sadeddin öğrencileriyle sık sık gezilere çıkmaktadır. Hünkar'ın adını bu gezilerden birinde Tuzköyü'nde duyar. Kendisine Hacı Bektaş'ın birçok kerametleri anlatılır. Hatta kendisine inananların, Kızılırmak'ı yürüyerek geçtikleri ve topuklarının bile ıslanmadığı söylenir. Ama mescide gidip namaz kılmadığını ve hep dervişleriyle birlikte olduğunu öğrenen Şariatçı Sadeddin öfkeyle, "cemaatı terkedip namaz kılmayanın selamı alınmaz ve öylesi adam ağırlanmaz" der. Bir yandan da bir mollayı gönderip, Hacı Bektaş Veli'yi yanına çağırır. Gururlu bilgin mollaları ve köy halkını başına toplayıp, sözde ilminin büyüklüğüyle ona bir ders vermek ister.

Hacı Bektaş Veli geldiğinde ne kimse selamını alır ve ne de ona yer gösterirler. Vilayetname'ye göre olay şöyle gelişir:

"Hünkar geldi, selam verdi. Mollaların hiçbirisi selamını almadı. Kimsecikler, Hünkar'a yer göstermedi, onu

Aşkolsun aklın ve bilimin yolunu

tutanlara, aşkolsun

Said Emre'ye!

Ve şeriatın mollalarına da ders olsun!

Ama asıl, şeriatın

Sadeddin'ini hakikatın

Said Emre'si yapıp

yola bağliyan

Hacı Bektaş Veli

dergahından sapanlara,

Hünkar'ın ruhunu

incitenlere ders olsun!

ağırlamadı. Hünkar sekinin üstüne çıktı. oturdu. Vilayet (Velilik) elini uzattı. Sadeddin'in ağzından soktu, yüreğini tuttu çıkardı. Sıktı, hatta üç damla kan sekinin altına damladı. Molla Sadeddin, bunu gördü aklı başından gitti, sekinin altına düştü. Molla'ya ne oldu diye başına üşüştüler. Elini ayağını ovdular, yüzüne gülsuyu serptiler. Bir müddet sonra aklı başına geldi, dört yana baktı Hünkar'ı göremedi. Oradakiler kavlimiz böyle miydi dediler. Hani bilgince sorular soracaktın? Halbuki sen karşısına oturdun, ağzını açtın. Derken aklın başından gitti, yere yıkıldın, kendinden geçtin." (Abdülbaki Gölpınarlı, Vilayetname, İstanbul-1990, s. 55-56)

Hünkar'ın bir kerameti olarak verilen olay, aslında dönemin bir medrese bilgini şariatçı Molla ile onun anladığı dilden yaptığı bir tartışmadır. Görüldüğü gibi Molla, Hacı Bektaş'ın engin bilgisi ve etkileyici davranışları karşısında tek söz söylemeye kadir olamamış ve bu yüzden öğrencileri ve çevresindekiler tarafından eleştirilmiştir.

Molla Sadeddin birçok kere daha Hacı Bektaş ile karşılaşmış, özellikle Sünni çevresinin kışkırtıcı teşvikleriyle onu boşuna altetme çabasına girişmişse de, sonunda hatasını anlamış. Dost olmak ve ona yakınlaşmak gerektiğine inanmıştır. Onun sakalı, bıyığı ve tımağıyla yani dışgörünüşiyle uğraşmanın, namaz vakitleri ortadan kaybolmalarını eleştirmenin bir anlamı olmadığını ona yaklaştığında öğrenmiştir.

Mollalığı bırakan Sadeddin Vilayetname'ye göre (s.60) Hacı Bektaş'a derviş olup, onsekiz yıl dergahta hizmet görmüştür. Buna rağmen birgün,

Makalat'ı ve Materyalizm

bir yağmur sonrası loğ taşıyla damı sıkıştırıp, düzeltirken:

“Şeytan kalbine vesvese verdi. Bunca kerametlerini gördüğü halde, kendi kendine ‘bu kadar bilgim hünerim vardı; bir derviş hepsini bıraktırdı ve kendisine kul etti beni. Hiçbir surette elinden kurtulamıyorum. Bari şu taşı kafasına atayım da ölsün, ben de kurtulayım.’ dedi ve loğtaşını damdan Hünkar’ın üzerine yuvarladı.”

Duvarın önündeki karataş üzerinde yatan Hacı Bektaş, loğ taşından kendini kurtarınca, damdaki Sadeddin’e ilenir ve şunları söyler:

“Said, yüzün kara olsun; gönlünde-kini dilime getirdin. Seni yetmiş kere rahmet suyuyla yudum, dişinin kovduğundaki mürekkep karasını çıkaramadım. İn git asla adam olmazsın sen hey adamcık hey!” Molla on sekiz yıl sonra bile, kafasının bir yerinde çöreklenmiş yatan şeriat yılanının kafasını ezememiş, günün aydın benliği ve tutkularını öne çıkarmış, bunca yıl Alevi toplum içinde eriyememiş görünüyor.

Hacı Bektaş’ın canına kastetmiş olmasına rağmen, ortadan kaldırılmadı: “Said yalnız başına Kızılırmak’ın Aksaray keçesine sürüldü. Susadı denen yere varınca yaptığına pişman oldu. Hünkar’ın bulunduğu tarafa döndü, bir ayak üstünde kırk gün peymançeye durdu (özünü dâra çekti İ.K.). Kırk yedinci gün Sadeddin Sulucakarahöyük’e giden adamlar gördü. Onlara and verdi, adamlık edin dedi, sakalımı merkebinizin kuyruğuna bağlayın, beni de beraber götürün.”

Sadeddin’in artık benliği gururu kırılmış; yüzünü turab ederek Kızılca Halvet’inin eşğine uzanır ve geceleyin Hünkar’ın ayağıyla üzerine basmasını bekler. Said yeniden kabul görür ama bu kez zorlu sınavlardan geçirilir. Bir peymançeye (Dâra) daha durduktan sonra kırk gün kazanda kaynatılır, erir yok olur. Bir kırk gün daha kaynatılır, kazan açıldığında yeni doğmuş bir çocuktur Said. Yeniden kazanın kapağı kapatılır ve kırk gün daha kaynatılır. Açıldığında ham Molla Sadeddin gitmiş, pişip olgunlaşmış Said kazanın içinde oturmaktadır. Yine Vilayetname’de anlatıldığına göre (s. 62) Said, bu olaydan sonra Makalat’ı Türkçe’ye çevirmiştir. “Hoş bir hale bürünen Said”, Hünkar’ın sırrına ermiş; kalıplıktan kurtulup, gerçek talib olmuştur:

Sıdkı birle meydana gelen talibler bugün
Han ü manı terk edüb geçer cümle varundan

Adum Said değülken cümle müşkil halliken
Bir ayet okumuşam Hünkar’ın esrarundan

Said Emre’nin daha sonra Hacı Bektaş Veli’nin 360 halifesi arasına katılmış ve İçil’e göndermiş olduğunu öğreniyoruz. Gölpınarlı (Vilayetname, s.123), manzum Vilayetname’den aşağıdaki beyitleri vererek bu bilgiyi aktarıyor:

Otururken birgün Molla Said
Dedi Hünkar anma sözümi işid

Nan baha verdük sana İçil’i
Dem yom oynat var ana dir ol Veli

Kalkuban Molla Said oldu revan
İrişinceğiz ol il içre heman

Eyledi mesken tutup anda karar
Emr-i Hak irince kıldı intizar

Sevgi Kazanında doğan
Said Emre’den Şiir Ömekleri
ve Maddeciliği

Molla Sadeddin, olasıdır ki, Hacı Bektaş Veli’nin Makalat’ı eline geçtiğinde, onu Kuran ayetleriyle bezenmiş şeriat va’zeden bir kitap olarak okumaya başlamıştır. Ancak yapıtın özüne inip, içanlamını (batını) kavramaya başlayınca, “bilimle gidilmeyen yolun sonunun karanlık olduğu” bilincine ulaşmış. Aklı kendine yoldaş alıp, Hacı Bektaş’ı artık başka bir gözle görmüş ve ona bağlanmıştır. Ancak yukarıda Vilayetname’den verdiğimiz bilgilerden anlaşıldığı üzere öyle kolay olmamıştır bu bağlanma.

Az önce geçtiğimiz beyitinde, adı Said (kutlu, erenlere ulaşmış) olmadan önce, cümle müşkülleri çözdüğünü sandığını söylüyor. Hünkar’ın esrarından bir ayet okuyunca dünyası değişiyor. Artık Molla Sadüddin gitmiş, Said Emre gelmiştir. Artık ne kulağı müezzinin ezan sesindedir ve ne de namaz vaktimi şaşırdım endişesi taşır. Tüm ibadetleri unutmuştur. Musa gibi Tur dağındadır ve secdeye indiğinde Hacı Bektaş’ın didarını (yüzünü) gördüğünü söylemektedir. Her nereye baksa Hacı Bektaş’la dopdoludur ve onun kapısında kul olmuştur:

Sala geldi müezzin geldi kaamet eyledi
Kibleye karşı yüzün tutdı niyyet eyledi

Secdeye indi yüzüm didar gördi bu gözüm
Dağıldı aklum sözüm zihnümi mat eyledi

Unutdum namazımı dosta tutdum yüzümü
Dost kendü mürvetinden bir işaret eyledi

Ne taat var ne salat ne zikir var ne tesbih
Bu beş vakit nâmazımı ıška gaaret eyledi

Şol benüm secdegaum Tur dağı durur
meğer
Musileyin gözlerim Tur münacat eyledi(...)
Kanda baksam dopdolu Hacı Bektaş-ı Veli
Bu Said kemter kulu oldu adet eyledi

Said Emre, Hacı Bektaş’ın irşadiyle Tasavvufun içine öyle bir dalıyor ki, Can (ruh), cisim (madde), Tanrı birliğine sarılıyor. Bu birlikteliğin sağlanması için besleyici öğeleri, Hünkar’ın bal tadındaki sözlerinde bulup, onlara yaslanıyor. Can ve cismin besleyicilerini araştırırken, bir maddeci düşünür gibi, “ruhsal olanı, maddenin değişmesinin ürünü” görüyor açıkça. Maddi dünya onu ilgilendiriyor; can boğazdan gelir. Bütün bunlar, geçmişte inandıklarını inkar suçu, sayılırsa da fazla önemli bulmuyor artık. Hünkar’ın mürüvvetine erişmiştir, bu ona yeter: Can bir ulu kimsedür suret anun atıdur Nice lokma yirisen suretün kuvvetidür

Nice ki yirisen çok ol denlü yürürsın tok
Cana hiç assısı yok suret maslahatıdur

Bu can nimeti kanu gelsün bulalum anı
Asayış kılalum canı ol evliya sohbetidür(...)

Erenün yüzi suyu himmeti arştan ulu
Kim tadarısa balı Hünkar inayetidür(...)

Sa’di’in yüzüne tacı kamudan gönlü kiçi
Suça sayılmaz suçu Hünkar’ın mürvetidür

Hacı Bektaş ve onun düşüncelerinin sevgisine tutsaktır Said. Bu aşk ile varlığını koyup gitmiş ve Didar uğruna yokluğu kabul kılmıştır. Hünkar’ın sevgisini övmezse Said, kendini işe yaramaz kabul etmektedir:

İşk üni arşa irer ışk gözi didar görer
İška yarayan göngül mutlak didara yarar(...)

İşk da’visi uludur ışk hısıımı bellüdur
İki cihan ilmini ışk bir adımda direr

İşk yokluk kabul ider varluğın koyup gider
Varluk mülkünden sonra ışk ebed ömür sürer

Dirliğin ıška virüb kendü ıška kul olup
Hünkar ışkın öğmedin bu Said neye yarar

Said Emre, Makalat’ı Türkçe yazar-ken, bazan Hünkar’ın sözlerinden coşa gelip, şiirler yazmıştır. Örneğin, Hacı Bektaş Veli, Hakikatın makamlarını belirtirken şöyle bir sıralama yapar:

‘Şimdi azizim! Hakikatın birinci makamı, toprak olmak; ikinci makamı, yetmiş iki milleti ayıplamamak; üçüncü makamı, elinden geleni esirgememek; dördüncü makamı, dünyadaki bütün nesnelerin kendisinden emin olmasıdır...Onuncu makamı, Çalap Tanrıya ulaşmaktır. Kavuşma bundadır.’

Bu vahdet, yani birlik makamıdır; insan-tanrı birlikteliğidir. Said burada hemen araya girip, coşkuyla aşağıdaki şiiri söyler. Bu makama erince insan varlığı Hak ile birleşir; varlık-yokluk, aşk-sevgi ve dünya-ahiret bir olur:

Bu makama kim ere iş bu sözü kim dere
Varlığın Hakka vere cümle alem içinde

Kim bu sırta ermedi kendisini dermedi
Bu aşktan esrimedi ömrü zulmet içinde

Varlık yokluk birdurur aşk ve sevgi birdurur
Dünya ahret birdurur aşk-ı kadim içinde

Sonunda Said’in kendisi de sevgiyle sultanını bulmuş ve Vahdet makamında tanrıyla bütünleşmiştir. Bu aşk odu canını yağmalayınca din ve imanı terketmiş, onu (tanrıyı) yakalamıştır. Birlik şarabını içer içmez, o güne değin kurduğu dükkanı (dünyayı) yı-kıp, kazancı ziyanı bırakmıştır. Birlik-ten mekanlarını bulmuşlar ve artık ayrılmamaya kararlıdırlar:

Nagah yağma eyledi ışk odu canımızı
Hiç kimse nitelükden virmez nişanumuzu

Nice nişan vireler kangı yoldan soralar
Çün elden bırakdurur din ü imanumuzu

Ne imana bakdurur ne hod dine tapdurur
Kendüyle bile dutar yıkdı dükkanumuzu

Virdi birlikden şarab kıldık dükkanı harab
Cümlesini terkitdük assı ziyanumuzu

Ne assı var ne ziyan gelsün canuna kıyan
Cümlesinden geçübün bulduk sultanumuzu(...)

Görlüm imdi bu kandan ne biter bu
ma’denden

Ayrılmazuz birlikden bulduk mekanumuzu

Said imdi yürivar çün bir oldu bu ikrar
Hiç makamdan virmesün kimse nişanumuzu

Şeriatın Molla Sadüddin’i, Hacı Bektaş’ın inanç ve görüşlerine bağlanıp, Hakikat’ın Said Emre’si (kutlu aşığı) olmuştur. Aşkolsun aklın ve bilimin yolunu tutanlara, aşkolsun Said Emre’ye ve şeriatın mollalarına ders olsun! Ama asıl yolunu-süreğini unutmuşlara ve şeriat mollasını bile yola bağlayan Hacı Bektaş Veli dergahından sapanlara, Hünkar’ın ruhunu incitenlere ders olsun:

Bu surete geleli adum Said olalı
Gizlendi padişahlık kulam şüküre

geldim(...)
Eksüklüven hak bilür ışkun bana güç kılur
Hünkar Said’e umar tup beni benden

aldı(...)
Kanda baksam dopdolu Hacı Bektaş-ı Veli
Bu Said kemter kulu oldu adet eyledi ●

İsmail Kaygusuz

ALEVİLİK
İNANÇ, KÜLTÜR, SİYASET TARİHİ
ve
ULULARI

Cilt 1

Çıktı!

Alev Yayınları

VAHDETNAME

Daha Allah ile cihan yoğiken
Biz onu varedip ilan eyledik
Hakka layık hiç bir mekan yoğiken
Hanemize alıp mihman eyledik

Kendisinin henüz ismi yok idi
İsmi şöyle dursun cismi yok idi
Hiç bir kıyafeti resmi yok idi.
Şekil verip tıpkı insan eyledik

Allah ile işte burda birleştik
Nokta-i amaya girdik yerleştik
Sırrı küntü kenzi orda söyleştik
İsm-i şerifini Rahman eyledik

Aşkar olunca zat ü sıfatı
Kün dedik var ettik bu semavatı
Birlikte yarattık hep kainatı
Nam-ı nişanını cihan eyledik

Yerleri gökleri yaptık yedi kat
Altı günde tamam oldu kainat
Yarattık içinde bunca mahlukat
Erzakını verdik ihsan eyledik

Asılsız fasılsız yaptık cenneti
Huri gılmanlara verdik ziyneti
Türlü vaitlerle her bir milleti
Sevindirip şad ü handan eyledik

Bir cehennem kazdık gayetle derin
Laf ateşiyle eyledik tezyin
Kıldan gayet ince kılıçtan keskin
Üstüne bir köprü mizan eyledik

Gerçi kün emriyle var oldu cihan
Arşı kürsü gezdik durduk bir zaman
Boş kalmasın diye bu kevn ü mekan
Adem'in halkını ferman eyledik

Arif olan bilir sırrı müphemî
İzhar etmek için ism-i Azamı
Çamurdan yoğurduk yaptık Adem'i
Ruhumuzdan bir ruh revan eyledik

Adem ile Havva birlik idiler
Ne güzel bir mekan bulduk dediler
Cennetin içinde buğday yediler
Sürdük bir tarafa puyan eyledik

Adem'le Havva'dan geldi çok insan
Nebiler veliler oldu nümayan
Yüzbin kere doldu boşaldı cihan
Nuh Nebiullahu tufan eyledik

Salih'e bir deve eyledik ihsan
Kayanın içinden çıktı nagehan
Pek çokları buna etmedi iman
Anları hak ile eyledik yeksan

Bir zaman Eshab-ı Kehtî uyuttuk
Hazreti Musayı Tur'da okuttuk
Şit'i çulha yaptık bezler dokuttuk
İdris'e biçtirip kaftan eyledik

Süleyman'ı dehre sultan eyledik
Eyyub'a acıdık derman eyledik
Yakub'u ağlattık nalan eyledik
Musa'yı Şuayb'a çoban eyledik

Yusuf'u kuyuya attırmış idik
Mısır'da kul diye satırmış idik
Zeliha'yı ona çattırmış idik
Zellesinden bend-i zindan eyledik

Davut peygambere çaldırdık udu
Kazadan kurtardık Lut ile Hud'u
Bak ne hale koyduk nar-ı Nemrud'u
İbrahim'e bağ-ı bostan eyledik

İsmail'e bedel cennetten kurban
Gönderdik şad oldu Halil-ür Rahman
Balığın kamını bir hayli zaman
Yunus peygambere mekan eyledik

Bir mescide soktuk Meryem anayı
Pedersiz doğurtuk orda İsa'yı
Bir ağaç içinde Zekerriya'yı
Biçtirip kanını rizan eyledik

Beyt-ul-Mukaddes'te Kudüs şehrinde
Nehr-i Şeria'da Erden nehrinde
Tathir etmek için günün birinde
Yahya'yı İsa'yı üryan eyledik

Böyle cilvelerle vakit geçirdik
Bu enbiya ile çok iş bitirdik
Başka bir nebi-yi zişan getirdik
Anın her nutkunu Kur'an eyledik

Küffar-ı Kureyşi ettik bahane
Muhammed Mustafa geldi cihana
Halkı davet etmek için imana
Murtaza'yı ana ihvan eyledik

Ana kıyas olmaz asla bir nebi
Nebiler şahıdır Hakkın habibi
Dünyanın ukbanın odur sahibi
Biz onu nebi-i zişan eyledik

Hak Muhammed Ali ile birleştik
Hep beraber Kabekavseyn'e gittik
O makamda pekçok muhabbet ettik
Leylet-el-esra'yı seyrân eyledik

Bu sözleri sanma her insan anlar
Kuş dilidir bunu Süleyman anlar
Bu sırr-ı mübhemi arifan anlar
Çünkü cahillerden pinhan eyledik

Hak ile hak idik biz ezelide
Ta ruz-ı elest'te Kalubeli'de
Mekan-ı Hüda'da bezm-i celi'de
Cemalini gördük iman eyledik

Vahdet alemini bilmeyen insan
İnsan suretinde kaldı bir hayvan
Bizden ayrı değil Hazreti Sübhan
Bunu Kur'an ile ayan eyledik

Sözlerimiz bizim pek muhakkaktır
Doğan ölen yapan bozan hep Haktır
Her nereye baksan Hakk-ı mutlaktır
Ahval-i vahdeti beyan eyledik

Vahdet sarayına girenler için
Hakkı hakk-el-yakin görenler için
Bu sırrı Harabi bilenler için
Birlik meydanında cevlan eyledik

Edip Harabi (1853-1917)

Sözcükler:

Sırr-ı küntü keniz: Gizli hazine sırrı, tanrının kendini açılmamaya, zuhur etmeye karar vermesi.
Revan eylemek: Yürümek, gitmek.
Puyan eylemek: Koşmak.
Nümayan: Ortada görünen.
Eshab-ı Kehf: Kuran'da geçen ilk hristiyan azizlerinden yediler.
Dehr: Zaman.
Zelle: Kayma, hata, yanlış.
Bend-i zindan: zindan tutsağı, mahpus.
Nar-ı Nemrud: Nemrud'un İbrahim peygamberi attığı söylenen ateş.
Rizan: Akitici.
Tathir: Temizlemek.
Üryan: Çıplak.

Nebiy-i zişan: Şanlı peygamber Muhammed.
Kabekavseyn: İki yay aralığı.
Miracda tanrıyla Muhammed arasında kalan uzaklık.
Leylet-el-esra: Çabuk geçen gece, Mirac gecesi.
Sırr-ı mübhem: Belli belirsiz sır.
İhvan: Can dostu, arkadaşlar, yoldaşlar.
Arifan: Arifler.
Pinhan: Gizli.
Ruz-i Elest: Tanrının ruhlara tanrılığını kabul ettirdiği ilk gün.
Ruhlar Tanrıya, "Kalu beli, yani, evet sen bizim tanrımızsın" dediler.
Bezm-e Celi: Açık meclis.
Ayan eylemek: Açıklamak.
Ahval-i Vahdet: Tanrısal birlik halleri.
Hakk-el yakin: Tanrıyla bütünleşme, onunla yokolma.
Cevlan eylemek: Dönmek, dolaşmak.

Yılanın Başı Ezilmelidir

Sabri Yücel

Ülkemizde, son yıllarda baş gösteren birçok olumsuz gelişmelere karşı demokratikleşme ve sivil toplum yaratma özelemleri toplumsal- siyasal gündemimizin temel sorunlarından birini oluşturmaktadır.

Türkiye toplumu demokratik ve sivil toplum normlarına ulaşabilmek için zorlu bir savaşım vermektedir. 12 Eylül Anayasası'nın değiştirilmesi, yasalamızdaki çağdışı maddelerin kaldırılarak altına imza koyduğumuz uluslararası sözleşmelere uygun hale getirilmesi, kamu çalışanlarının sendikalaşması gibi istekler demokratik ve sivil toplum özelemlerini- beklentilerini yansıtan isteklerden sadece birkaçını oluşturuyor. Toplumumuzun bu konudaki özlem ve beklentileri yığın yığın... Ben bunlardan bir tanesi üzerinde, Alevi-Bektaşî toplumunun (cemaatinin) inançsal, kültürel kimlik, toplumsal meşruluk savaşımı ve bu yoldaki örgütlenme girişimleri üzerinde durmak istiyorum:

Alevi-Bektaşî toplumu arasında son beş-altı yıldır ilginç ve önemli gelişmeler yaşanıyor. Türkiye halkının üçte birini oluşturan Alevi- Bektaşî dünyasında bugüne değin tarihte eş-benzeri görülmemiş bir canlılık, bir atılım göze çarpıyor. Yüzyıllardır çeşitli nedenlerle susmuş, susturulmuş olan, türlü zulüm ve kıyımlara uğratan bir toplumsal kesim adeta yeniden doğuyor.

1990'larda baş gösteren yayın ve örgütlenme çalışmaları kısa sayılabilecek bir zaman dilimi içinde öylesine hızlı bir tempo tutturdu ki, hareketi başlatan kesimler-kişiler dahi bu tempoya ayak uyduramaz hale geldiler! Bu hızlı gelişim temposunun nedenlerine burada uzun uzadıya girmeyeceğim.

Sözkonusu devasa gelişmenin hem yurt içinde, hem de yurt dışında (özellikle Avrupa'da) çok geniş alanlara yayıldığı görülmektedir. Artık Alevi-Bektaşî dünyasındaki toplumsal uyanış hareketi yalnız Alevi-Bektaşî kesimini değil toplumumuzun tüm kesimlerini ciddi biçimde ilgilendirmektedir. Bu toplumsal gerçeği kavrayabilmek için son beş yılın basın-yayın etkinliklerine; dergi, gazete, kitap, radyo, televizyon yayınlarına, örgütlenme (demek, vakıf, birlik, cemevi, dergah vb.) oluşumlarına, parti liderlerinin demeçlerine, bilim ve sanat adamlarının çalışmalarına dikkatlice bir göz atmak yeterlidir.

Alevi-Bektaşî dünyasında meydana gelen bu toplumsal, kültürel, felsefi ve inançsal uyanışın demokratik ve sivil toplum kurumsallaşmasına çok önemli katkılar yapacağına inanan bir kişi olarak ben, bu çağdaş olguğu yürekten destekliyorum. Bu olgunun sağlıklı ve doğru bir temelde gelişmesi için de elimden geleni yapıyorum ve yapmaya da devam edeceğim. Hatta bana göre bugün yaşanan bu uyanış geç kalmış bir uyanıştır. Keşke bu durum yıllar önce-sinde başlamış olsaydı.

Toplumumuzun geleceğini karartmak isteyen, ülkemizin yarınlara ipotek koymaya kalkışan şeriatçı-faşist harekete karşı Türk'ü, Kürt'ü, Alevi'si, Sünni'siyle

bütün demokrasi güçleri

birlikte göğüs germeliyiz.

Etnik ve mezhepsel ayrılıklarımız

bu ortak savaşımımıza engel teşkil

etmemelidir. Eğer bir gün şeriatçı-faşist

güçler iktidarı ellerine geçirirlerse

hiçbirimizin etnik ve mezhepsel kökenine bakmayacak, kendilerinden olmayan herkesi

yok etmek isteyeceklerdir.

Tıpkı Almanya'da, İtalya'da, İspanya'da olduğu gibi...

Ancak beş yıl içinde çok hızlı bir gelişim çizgisi izleyen Alevi-Bektaşî rönesansı bu hızlı gelişim sürecine bağlı olarak beraberinde bir yığın sorunu da gündeme getirmiş bulunuyor. Özelinde Alevi-Bektaşî kesimini, genelinde ise bütün ülkeyi ilgilendiren bu sevindirici toplumsal olgunun bazı çıkar çevrelerini ve bazı karanlık odakları tedirgin ettiğini de kabul etmek gerekiyor.

Çağdaş, demokratik ve laik kesimler Alevi-Bektaşîlerin bu haklı demokratik istemlerini saygı ve hoşgörü ile karşılamaktadır. Fakat Sünni dünyasının koyu ve katı şeriatçı (siyasal islamcı/radikal dinci) kesimleri söz konusu toplumsal uyanıştan bir hayli rahatsızdır. Selçuklu ve Osmanlı'dan devraldıkları "rafizi/kızılbaş" düşmanlığının etkisiyle Alevi-Bektaşî kesimlere karşı hâlâ düşmanlık duygularıyla doludurlar.

Şeriatçıların bu tarihsel düşmanlık tutumlarına çağımızın siyasal bir olgusu olan faşizm yandaşları da katılmış bulunmaktadır. Siyasal İslamcılar ve Türk-İslam sentezcileri (şeriatçılar ve faşistler) -aralarında bazı yüzeysel ideolojik farklılıklar olsa da- ülkedeki her türlü demokratik-laik oluşumlara karşı ortak hareket etmekte, çağdaş ve ilerici kesimleri hedef almaktadırlar. 12 Eylül öncesinde ve bugün bazı kentlerimizde (Sivas, Çorum, Kahramanmaraş, Tokat, Malatya vb.) yaşanan kanlı toplu kıyımlarda bu gözü dönmüş karayobaz çetelerinin nasıl işbirliği yaptıklarını apaçık gördük, yaşadık.

Ülkemizdeki özgürlükçü, bağımsızlıkçı, demokratik gelişmelerden ve

Türkiye'nin Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu üçgenindeki jeopolitik konumundan ve bölgedeki liderlik pozisyonundan rahatsız olan, bu yüzden Türkiye'yi lokal bir savaşa sürüklemek isteyen emperyalist-militarist odakları da unutmamak gerekiyor. Ülkemizin doğu ve güneydoğusundaki Kürt sorununu her fırsatta kaşıyan ve de kışkırtan malum güçler, bundan umduklarını tam bulamadıkları için şimdi de mezhepler sorununu kaşımaya başlamışlardır.

Emperyalist-militarist güçlerin ülke içindeki uzantıları, işbirlikçileri yalnız faşistler ve şeriatçılardan ibaret değildir. Bu kan emici asalakların devlet içindeki ve dışındaki ajanları, ajanprovakatörleri, kontr-gerillaları, birbir kılıktaki adamları iş başındadırlar.

Peki hepsi bu kadar mı? Yok canım, keşke hepsi bu kadar olsa... İşin içinde sol da var... Ve de sol cenahta tezgahladıkları oyunlar ve bu oyunlarda rol alan aktörler sağdakilere taş çıkartırlar! Bu aktörler içimizde barındıklarından, bizdenmiş gibi göründüklerinden dolayı onlardan daha başarılı hizmetler sunmaktadırlar. Emperyalizmin içindeki uşakları da çeşit çeşittir. Bunların kimisi sosyalist geçinir, burundan kıl aldırılmaz, kimisi Marksizm-Leninizme toz kondurmaz, kimisi yaman bir Atatürkçüdür, kimi ikinci cumhuriyetçi, kimi sosyal demokratır, kimi demokratik sol, kimi orta yolcudur.

Tüm bunlar gösteriyor ki ülkemizde meydana gelen her güzel oluşum (bu ister Alevi-Bektaşîlerin toplumsal örgütlenmesi olsun, ister memurların

sendikal örgütlenmesi olsun) iç ve dış çıkar çevrelerini çok rahatsız etmekte, keyiflerini kaçırmaktadır. Onların çıkarlarına zarar verecek her özlem, her girişim anında boğulmalıdır. Çünkü bu sömürge keneler her ne surette olursa olsun kitlelerin bilinçlenmesinden korkmaktadırlar. Onlar karanlıktan, bilgisizlikten, çağdışılıktan, gerilikten, yobazlıktan yanadırlar. Bu hain güçler 12 Eylül öncesinden de sol toplumsal muhalefetten öylesine korktular ki o günkü ilerici halk hareketini özel yöntemlerle teröze edip, faşist bir darbe düzenlediler ve sol güçleri şiddetle ezdiler.

Koca Osmanlı'nın yapamadığı şeyi, 12 Eylül cuntası ve onun ardılları Alevi-Bektaşî toplumuna dayatmıştı. Ancak Alevi-Bektaşî insanı bu numaraları yutmuyor artık. Onlar yirmi milyonluk kitleleriyle gerçek demokrasiden yana tavır koyup örgütlenmeleriyle bunun hayata geçmesini istiyorlar.

Bu savaş çetindir, zordur, güçtür. Bu savaşta gerektiğinde candan olmak da vardır. Alevi-Bektaşî canları bu haklı savaşlarında yalnız bırakmamak en temel demokratik görevlerimizden biridir. Alevilerin yeri demokrat ve laik güçlerin yanındır. Çünkü demokrasi ve laiklik savaşımı hepimizin ortak savaşımıdır. Toplumumuzun geleceğini karartmak isteyen, ülkemizin yarınlara ipotek koymaya kalkışan şeriatçı-faşist harekete karşı Türk'ü, Kürt'ü, Alevi'si, Sünni'siyle bütün demokrasi güçleri birlikte göğüs germeliyiz. Etnik ve mezhepsel ayrılıklarımız bu ortak savaşımımıza engel teşkil etmemelidir. Eğer bir gün şeriatçı-faşist güçler iktidarı ellerine geçirirlerse hiçbirimizin etnik ve mezhepsel kökenine bakmayacak, kendilerinden olmayan herkesi yok etmek isteyeceklerdir. Tıpkı Almanya'da, İtalya'da, İspanya'da olduğu gibi... Bazı gelişmeler bunun sinyallerini veriyor. "Bana dokunmayan yılan bin yaşasın" mantığını süratle terk etmeliyiz. Derlenip toparlanmalı, olanca gücümüzle örgütlenmeliyiz. Örgütler arasında kardeşlik bağlarını geliştirmeliyiz.

Alevi-Bektaşî örgütlenmelerini "dinsel-mezhepsel temelde örgütlenmek gericiliktir" mantığıyla değerlendiren saf dışı tutmak anti- demokratik bir tutumdur. Alevi-Bektaşîlerin tarihin hiç bir evresinde dinci-şeriatçı bir anlayışla hareket etmemiştir. Alevi-Bektaşî düşüncesinin-eyleminin tarihini derinlemesine incelediğimizde bunun böyle olduğunu açıkça görürüz. Onlar gerek söylemlerinde, gerekse eylemlerinde sürekli demokrasiden, laiklikten, çağdaşıktan yana olduklarını vurguluyor. Ülkede demokratik ve sivil bir toplum yaratmak istiyorsak, Alevi-Bektaşî örgütlenmelerine sahip çıkmalıyız, laik ve demokratik güçlerin yanına katmalıyız, büyümeliyiz. Çünkü bu bir insanlık görevidir.

Çünkü bu demokrat olabilmenin temel ölçütlerinden biridir. ●

Ulu Pir Hünkar Hacı Bektaş Veli Üstüne Nefesler

Hünkar Hacı Bektaş Veli üzerine çok sayıda nefes, deyiş vardır. Onun Horasan'dan kalkıp Rum'a gelişi, başardığı büyük işler keramet söylemi içinde nefeslerde dillendirilmiş, Alevi- Bektaşî ozanları, onun kurduğu dergaha bağlılıklarını, sevgi ve saygılarını dile getirmişlerdir. Hacı Bektaş'ın adını nefeslerinde ilk kullanan ozan, çağdaşı ve *Makalat* adlı Arapça yapıtını Türkçe'ye çeviren Said Emre'dir. Yeri gelmişken kaydedelim; aynı dönemde yaşamış ve Hacı Bektaş'ın halifelerinden Tapduk Emre'nin yoloğlu Yunus'un ona şiirlerinde yer vermemesi mümkün değildir. Günümüze ulaşan Yunus şiirlerinde Hacı Bektaş'ı göremeyişimiz, onun adının geçtiği şiirlerin yokedilmesiyle açıklanabilir ancak. Yunus'un şiirlerinin birçoğu Hacı Bektaş felsefesinin yorumlarıdır. Örneğin Yunus, şu dizelerde Hacı Bektaş Veli'nin "doğruluk dost kapısıdır" sözünü kullanarak kendini Hacı Bektaş dergahının kapısında kulluğa layık görüyor:

Doğruluk bekleyen dost kapısında
Gümansız ol bulur ilahi devlet

Yunus o kapıda keminde kuldur
Ezelden ebede dektir bu izzet

Aşağıda, aynı izzetin tadına varmış olan Alevi-Bektaşî ozanlarının nefeslerinden küçük bir demet sunuyoruz. Bunları okudukça, Hünkar'ın büyüklüğünü daha iyi hissedecek ve Hacı Bektaş Dergahı'nda birliğe varmanın anlamını daha iyi kavrayacağız.

RÜYAMA GİR HACI BEKTAŞ

Gece gündüz hayaline yanarım
Bir gece rüyama gir Hacı Bektaş
Günahkarım günahımdan bizarım
Özüm dâra çektim sor Hacı Bektaş

Yandı bu garip kul nedir çaresi
Yine tazelendi yürek yarası
Onulmaz dertlere derman olası
Bu senin bendindir sar Hacı Bektaş

Derdimin dermanı yaramın ucu
Dört guruh mevcuttur guruh-ı naci
Belinde kemeri başında tacı
Yüzünde balkıyor nur Hacı Bektaş

Sadıkların sıdkı aşkın renci
Pirlerin pirisin gençlerin genci
Hem derya hem sedef hem dür hem inci
Hem umman hem ırmağ göl Hacı Bektaş

Gahi bulut olup göğe ağarsın
Gahi yağmur olup yere yağarsın
Ay mısın gün müsün kandan doğarsın
İlgi ilgi esen yel Hacı Bektaş

Arının yaptığı bala benzersin
Şu gurbet illerde gönlüm eğlersin
Bend edip de ikrarına bağlarsın
Sailin sattığı kul Hacı Bektaş

Derdiment *Hatayi* eyler niyazi
Ulu Pir katardan ayırma bizi
Bu mahşer günüdür isteriz sizi
Muhammed önünde car Hacı Bektaş

GÜMANIM YOK ALİ'SİN

Pirim Hünkar Hacı Bektaş Veli'sin
Cümlelerin muradın verici sensin
Gümanım yok şek getirmem Ali'sin
Müminin namazı niyazi sensin

Kızı oğlan eden yüce velisin
İsmin alemlerde gezer dolusun
Abdal Musa Sultan Kızıl Deli'sin
Münkiri kahredip kırıcı sensin

Muhammed'in nuru yüzünde ayan
Ali'nin sırların eyledin beyan
Ser çeşme olduğun gün gibi ayan
Alimlere sual sorucu sensin

Sadeddin Molla'nın kibrini kırdın
Nureddin Hoca'yı zindana verdin
Velayet elinle taşları deldin

Çobanı Frengistan'a atıcı sensin

Velayetin şerhi gelmez kaleme
Şöhretin yayılmış bütün aleme
Zahidi düşürdün hüzne eleme
Kağıdı kara taş edici sensin

Ali Yılmaz durmaz medhini eder
Münkir ne söylese etmez hiç keder
Doğru yol Hakka pirimden gider
Mümine inayet edici sensin

HAKİKAT TASINDAN ŞARAP İÇENLER

Horasan mülkünden Rum'a geçenler
Hünkar Hacı Bektaş Şah Seyyid Ali
Hakikat tasından şarap içenler
Hünkar Hacı Bektaş Şah Seyyid Ali

Biri müminlerin kıblagahıdır
Biri Rumeli'nin padişahıdır
Biri Asümanın mihr-i mahıdır
Hünkar Hacı Bektaş Şah Seyyid Ali

Biri yürütmüştür cansız duvarı
Biri tığlamıştır cümle küffarı
Biri aşıkların dili güftarı
Hünkar Hacı Bektaş Veli Şah Seyyid Ali

Biri sülaley-i Hayr ul Beşer'dir
Biri Al-i Ahmed nesl-i Hayder'dir
Bu iki birlik de hakka mazhardır
Hünkar Hacı Bektaş Şah Seyyid Ali

Geda Tevfik böyle oldu beyanım
Tarık-i müstakim rahî erkanım
Ervah-ı ezelde benim imanım
Hünkar Hacı Bektaş Şah Seyyid Ali

ALİ'SİN BİR ADIN PİR HACI BEKTAŞ

Sensin bizim zahir batın ulumuz
Aman meded mürvet pir Hacı Bektaş
Her taraftan sana çıkar yolumuz
Ali'sin bir adın pir Hacı Bektaş

Pirlerin pirisin yok sana teki
Müminin canısın münkirin şekki
Zahirde batında değilsin iki
Yetmiş üç milletsin bir Hacı Bektaş

Seni sevdik senden yana yakıldık
Münkirlerin kesretinden sıkıldık
Herbirimiz künc-i gamda tıkıldık

Yetiş bu imdada ir Hacı Bektaş

Pirlerin pirisin zat-ı Ali'sin
Hem ilim kanısın Şah-ı velisin
Abdal Musa kendin Kızıl Deli'sin
Mahlasınla derler şir Hacı Bektaş

Kul kemter *Kenzi*'yim sana dayandım
Uyur idim himmetinle uyandım
Hep isteyenlere verdin inandım
Benim de muradım vir Hacı Bektaş

CÜMLE ALEM SANA TAVAF İNER

Senin abdalların semaha döner
Hünkar Hacı Bektaş Veli hu deyu
Cümle alem sana tavafa iner
Hünkar Hacı Bektaş Veli hu deyu

Arif olan senin evvelin bilür
Ol kelb rakib bu ma'nadan ne bilür
Mağribden meşrikden duyası gelir
Hünkar Hacı Bektaş Veli hu deyu

Dört kitabda ismin mevcut okunur
Otuz altı bin cana bakınır
Hind'de Yemen'de gûlbağın okunur
Hünkar Hacı Bektaş Veli hu deyu

Kudretinden batın topu şakıdı
"Entüm" derler bir ayet var Hak idi
Şah-ı Merdan kula himmet okudu
Hünkar Hacı Bektaş Veli hu deyu

Veli'm eder kim okudu kim uttu
Doksan bin kelamı ya kim hatmetti
Meyyitin yıkayub devesin yetti
Hünkar Hacı Bektaş Veli hu deyu

HACI BEKTAŞ DERGAHI'NDA BAŞVERİR

Saadetlü sultanım nazar kıldığı
İlleri var Hacı Bektaş Veli'nin
Horasan'dan sökün edib geldiği
Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Şeyhleri var atlas giyer al giyer
Düldül atları var altın çul giyer
Dervişleri hırka giyer çul giyer
Şalları var Hacı Bektaş Veli'nin

Binbir ayet yazılıdır postunda
Yedi kıral yedi padişah destinde
Altun halli örgüleri üstünde
Yolları var Hacı Bektaş Veli'nin

Dahi böyle sultan nerede olur
On sekiz bin alem hem mevcut bilür
Kırk konaklık yerden kurbanı gelür
alları var Hacı Bektaş Veli'nin

Veli'm eder cümbüş verir cuş verir
Yine ay ü gün resminde taş verir
Hacı Bektaş Dergahı'nda baş verir
Kulları var Hacı Bektaş Veli'nin

HÜNKAR HACI BEKTAŞ GEL İMDAD EYLE

Kalktı Horasan'dan sökün cyledi
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle
Erleri kendine akın eyledi
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle

Güvercin donuna girdin de geldin
Altındaki postu aldın da geldin
Bütün gönüllere doldun da geldin
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle

Darı çeç üstünde namaz kıldıran
Erligini cümle aleme bildiren
Nuru ile şu cihanı dolduran
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle

Doksan günlük yolu kuşlukta geldin
Nice çaresize care eriştin
Otuz altı bin er gözünü açtın
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle

Adet olsun deyü sığın güttün
Sarı'nın öküzün kurda yedirdin
Kerametini ile taşı söylettin
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle

Padişahlar padişahı sen oldun
Urum'un içinde sen sultan oldun
Müminlerin kiblegahı sen oldun
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle

Sultan *Mehemmed*'im severim seni
Sensin müminlerin desti dameni
Şefaati ıssı ol mürüvvet kanı
Hünkar Hacı Bektaş gel imdad eyle